

Piotr Kilanowski

architekt

architect

Arthur E. Gurney – brytyjski architekt czynny w Warszawie i na dawnych ziemiach Rzeczypospolitej od 1899 do 1915 roku

Arthur E. Gurney – a British architect active in Warsaw and on the former territories of the Polish Republic from 1899 to 1915

Abstrakt

Artykuł prezentuje sylwetkę i twórczość Arthura Edwarda Gurneya (1875-1947), brytyjskiego architekta i budowniczego czynnego w Warszawie na początku XX w., którego dokonania nie doczekały się do tej pory pogłębionych badań. Przedstawiono pochodzenie i wykształcenie architekta, jego działalność społeczną i publicystyczną, a przede wszystkim zawodową. Gurney miał udział w powstaniu ważnych obiektów w Warszawie i na dawnych ziemiach Rzeczypospolitej pod zaborem rosyjskim. Wśród najważniejszych inwestycji można wymienić wieżowiec firmy „Cedergren” w Warszawie, Bibliotekę Publiczną w Warszawie czy kolonię domków dla służby folwarcznej w Fabiankach. Gurney był zaprzyjaźniony i związany zawodowo z Bronisławem Brochwicz-Rogóyskim; charakterystyczne dla jego twórczości było wykorzystanie motywów zaczerpniętych ze średniowiecznej architektury warowno-obronnej, znajdował się też pod wpływem ruchu Arts and Crafts. Działalność publicystyczna Gurneya przyczyniła się do popularyzacji wiedzy o polskiej historii i kulturze za granicą.

Słowa kluczowe: Arthur Edward Gurney, Arthur E. Gurney, Artur Gurney, architekt, budowniczy, brytyjski architekt, projektant, sylwetka, Warszawa, Polska, Rosja, Cesarstwo Rosyjskie, Rzeczpospolita, Bronisław Brochwicz-Rogóyski, Bronisław Rogóyski, Rogóyski, bracia Horn i Rupiewicz, L.R.I.B.A., F.R.I.B.A.

Abstract

The article presents the profile and work of Arthur Edward Gurney (1875-1947), a British architect and constructor active in Warsaw in the beginning of the 20th century whose achievements have not been subject to any deepened research so far. The article presents the origin and educational background of this architect, his social and journalistic activity, and most of all, the professional one. Gurney contributed to creation of many important buildings in Warsaw and on the former territory of the Polish Republic under Russian rule. Among the most important investments, we can name the skyscraper of “Cedergren” company in Warsaw, the Public Library in Warsaw or the colony of houses for farm servants in Fabianki. Gurney was befriended with and professionally associated with Bronisław Brochwicz-Rogóyski; a distinctive feature of his work was the use of motifs inspired by medieval stronghold and defence architecture, he was also under influence of Arts and Crafts movement. The journalistic activity of Gurney contributed to popularisation of knowledge on Polish history and culture abroad.

Keywords: Arthur Edward Gurney, Arthur E. Gurney, Artur Gurney, architect, constructor, British architect, designer, profile, Warsaw, Poland, Russia, Russian Empire, Polish Republic, Bronisław Brochwicz-Rogóyski, Bronisław Rogóyski, Rogóyski, Horn brothers and Rupiewicz, L.R.I.B.A., F.R.I.B.A.

Wprowadzenie

Prowadzone od kilku dziesięcioleci badania poświęcone środowisku warszawskich architektów i budowniczych czynnych na początku XX wieku przyczyniły się do pogłębienia stanu wiedzy na temat niektórych twórców. Opracowań o charakterze monograficznym doczekali się między innymi Karol Jankowski, Stefan Szyller, Czesław Przybylski, Kazimierz Skórewicz, Oskar Sosnowski, Józef Handzelewicz, Edward Eber, Feliks Michalski oraz Juliusz Nagórski. Wspomniane środowisko współtworzyła jednak znacznie większa

Introduction

Research conducted for decades dedicated to the community of architects and constructors active in Warsaw in the beginning of the 20th century contributed to broadening the knowledge on some creators. Monographic works have been published among others for Karol Jankowski, Stefan Szyller, Czesław Przybylski, Kazimierz Skórewicz, Oskar Sosnowski, Józef Handzelewicz, Edward Eber, Feliks Michalski and Juliusz Nagórski. The above-mentioned community consisted however of a much larger group of

liczba architektów i budowniczych, z których wielu nie doczekało się dotychczas pogłębionych badań.

Na przełomie XIX i XX wieku warszawskie środowisko architektów i budowniczych w przeważającej części złożone było z Polaków, w tym zasadniczo twórców zamieszkałych i prowadzących praktykę w obrębie Warszawy. Ich działalność niejako uzupełniali nieliczni projektanci pochodzący z innych ośrodków miejskich, w tym zwłaszcza architekci i budowniczowie łódzcy, tacy jak między innymi Dawid Landé, Gustaw Landau, Otto Gehlig, Piotr Brukalski czy Jan Noll¹. Nieliczną i poniekąd wyizolowaną grupę stanowili ponadto architekci rosyjscy, odpowiedzialni przede wszystkim za nadzór nad realizacją monumentalnych gmachów o charakterze państwowym², jak również projekty i budowę cerkwi prawosławnych. Jeszcze skromniejszą pod względem liczebności grupę stanowili twórcy wywodzący się z Europy Zachodniej, jak np. paryżanin François Arveuf³ czy związany na stałe z Wiedniem Otto E. Wagner⁴.

Niewątpliwie interesującą w tym kontekście postacią był pochodzący z Wielkiej Brytanii architekt Arthur Edward Gurney, który pomiędzy 1899 a 1915 rokiem miał swój udział w powstaniu szeregu godnych uwagi budynków zarówno w Warszawie, jak i w kilku innych miejscowościach na dawnych ziemiach Rzeczypospolitej. Jego zasługi zarówno na polu projektowania, jak i szeroko rozumianego promowania polskiej historii oraz kultury niewątpliwie warte są pełniejszego przedstawienia i właściwej oceny.

Arthur E. Gurney – sylwetka architekta

Arthur Edward Gurney urodził się w 1875 roku w Wielkiej Brytanii⁵. Niestety dokładniejsze dane dotyczące pierwszych kilkunastu lat jego życia, w tym precyzyjna data i miejsce urodzin, a także wykształcenie elementarne pozostają dotychczas nieustalone. Powszechny spis urodzeń dla Anglii, Walii i Szkocji z 1875 roku wykazuje wszelako osoby o analogicznym imieniu i nazwisku urodzone między innymi w Luton w hrabstwie Bedfordshire, Stanbridge w hrabstwie Bedfordshire oraz Leeds w hrabstwie West Yorkshire (ostatni z wymienionych zmarł już w 1876

architects and constructors, many of whom have not been subject to a deepened research yet.

At the turn of the 20th century, the community of architects and constructors in Warsaw was composed for the most part by Polish people, in general by creators domiciled and running an office within the territory of Warsaw. Their activity was somehow complemented by few designers originating from other cities, including in particular architects and constructors from Łódź, such as among others Dawid Landé, Gustaw Landau, Otto Gehlig, Piotr Brukalski or Jan Noll¹. Furthermore, a small and quite isolated group was constituted by Russian architects in charge most of all of surveillance and construction of monumental buildings of public nature², as well as of designs and construction of Eastern Orthodox churches. Even smaller group was constituted by creators originating from Western Europe, such as for example François Arveuf from Paris³ or Otto E. Wagner working in Vienna on a permanent basis⁴.

Without a doubt, an interesting figure in this context was an architect from Great Britain, Arthur Edward Gurney, who between 1899 and 1915 contributed to creation of a series of buildings that are worth attention both in Warsaw and in some other locations on the territory of the Polish Republic. His merits both in the field of design and broadly defined promotion of Polish history and culture are without a doubt worth being presented more completely and properly assessed.

Arthur E. Gurney – profile of the architect

Arthur Edward Gurney was born in 1875 in Great Britain⁵. Unfortunately, more precise data related to the first few years of his life, including the precise date and place of birth, as well as elementary schooling still remain unknown. Nevertheless, the general census of births for England, Wales and Scotland of 1875 indicates persons with the same name and surname born among others in Luton in Bedfordshire county, in Stanbridge in Bedfordshire county and in Leeds in West Yorkshire county (the last from the above-mentioned died already in 1876)⁶. Very few information is also brought by population censuses for England, Wales and Scotland drawn up in 1881,

roku)⁶. Niewiele informacji wnoszą też powszechne spisy ludności dla Anglii, Walii i Szkocji sporządzone w 1881, 1891, 1901 i 1911 roku (podczas dwóch ostatnich Gurney – architekt przebywał już w Polsce). Najciekawszym tropem wydaje się informacja zawarta w spisie z 1891 roku, według którego wspomniany Arthur Gurney z Luton był kreślارzem asystującym u skutnika Thomasa H. Wattsa w miejscowości Gillingham w hrabstwie Kent na zachód od Londynu⁷. Według spisu z 1881 roku był on jednym z pięciorga dzieci Johna Gurneya (ur. 1846 w Eddlesborough w hrabstwie Buckinghamshire) oraz jego żony Elizy (ur. 1846 w Stewkey w hrabstwie Buckinghamshire)⁸, zamieszkałych w niezachowanym wspólnie domu pod adresem 64 Wenlock Street w Luton.

Jedno z kluczowych źródeł wiedzy na temat dalszych losów Arthura E. Gurneya, w tym studiów oraz znacznej części kariery zawodowej, niewątpliwie stanowi oświadczenie obejmujące wykształcenie oraz wykaz praktyk i osiągnięć zawodowych załączone do wniosku o nadanie licencji Królewskiej Izby Architektów w Londynie w sierpniu 1910 roku (il. 1)⁹. Ze wspomnianego wykazu dowiadujemy się między innymi, iż w 1892 roku Gurney podjął studia w Szkole Sztuk Pięknych w niemieckim Cassel (obecnie Kunsthochschule Kassel), które kontynuował najprawdopodobniej przez kolejne trzy-cztery lata. W 1895 roku czasowo przebywał w Wielkiej Brytanii, odbywając praktykę zawodową w pracowni Richarda Knilla Freemana (1840-1904) w Bolton w hrabstwie Lancashire. Mając na uwadze późniejsze losy Gurneya, warto podkreślić, iż Freeman był projektantem między innymi kościoła anglikańskiego w Moskwie¹⁰, zrealizowanego w latach 1878-1885 przy współpracy miejscowego architekta Borysa (Berngarda) Freidenberga¹¹. W 1896 roku Arthur Gurney

[LICENTIATE.]

CANDIDATE'S SEPARATE STATEMENT.

Every candidate desirous of being admitted a Licentiate of The Royal Institute of British Architects must furnish the Council with information suggested in the items herebelow printed, and state whether he is a Principal or an Assistant.

ITEMS	DATES	DESCRIPTION
I.—The year of his birth.	1875	
II.— (a) Description of his professional education; the date of commencing same, time spent in study, travelling, etc. (b) If still an assistant, the names of his present employer.	1892 1895 1896 1897 1898 1899 1900	Commenced studies at Cassel (Germany) School for applied arts Worked in the late P. Knuth Frieemann's office, Bottlen-harboe, as interior. Was a learner at Hannover Polytechnic High School Studied in the office of Geo. J. Cackhoff Esq., Newcastle-on-Tyne Assistant to Mr. Reyl, Dresden Archt. for Public Economy Went to Lodz, Poland Assistant to Dr. S. Seydler, Petrovsky Academician, Warsaw Began my own sketches and started in partnership with the late Monsieur Anrepoff from Paris Also superintended works for colleges Returned to England Superintending the erection of building at Talsheim for H. 1901, Jan'y 1902, during passage for St. Petersburg, Cap. Greenland. 1902 - working for the same person, as assistant of Professor (Polytechnic High School, Lodz) of Hannover (Germany)
III.—The year in which commenced practice as principal	End 1905 Apr 96 1907, Jan'y 1908 1908	House for Messrs Eckerher & Wolff, Warsaw all the work, except sketches, carried out under my supervision. Some (2 part endoaching) photo all omitted. Station for the Warsaw Telephone Co. Lodz superintending architect, only sketches made by a collaborer, work then handed over to me (Drawings 12 - 16 and photograph of building supplied with ink.) House for Mr. P. Dziarski, Warsaw (Drawings Nos 1 - 11)
IV.—A list of the principal buildings in the erection of which I have been engaged (as architect, or as assistant, indicating the buildings which are self-designed drawings and, if practicable, photographs).	1908-1910 end 1908 and 1910	
V.—A list of literary or scientific works of which he is the author.		

I hereby declare that the above statement made by me this 10th day of August 1910, is a true account of my professional education and career; that I have attained the age of thirty years; and that (a) the buildings, and that the working-drawings and photographs I submit herewith relate have been designed by myself, or (b) the drawings submitted are my own work obtained for elevation, house, drainage, drawings for telephone)

Signature of candidate Arthur J. Gurney

Address Koszykowa 35, Warsaw, Poland

* This application should be accompanied by working-drawings, and, if practicable, photographs of at least one building.

1891, 1901 and 1911 (during the last two censuses, Gurney the architect was already in Poland). The most interesting clue seems to be an information contained in the census of 1891, according to which the above-mentioned Arthur Gurney from Luton was a draughtsman assisting Thomas H. Watts, a boat builder, in Gillingham in Kent county to the west of London⁷. According to the census of 1881, he was one of five children of John Gurney (born in 1846 in Eddlesborough in Buckinghamshire county) and his wife Eliza (born in 1846 in Stewkey in Buckinghamshire county)⁸, domiciled at 64 Wenlock Street in Luton in a house that has not survived till today.

One of the most essential sources of knowledge on later life of Arthur E. Gurney, including studies and significant part of his professional carrier, is constituted undoubtedly by a statement comprising the educational background and a list of apprenticeships and professional achievements attached to the application for granting the license submitted to the Royal Institute of British Architects in London in August 1910 (fig. 1)⁹. We learn among others from the above-mentioned list that in 1892 Gurney started studies at the School of Fine Arts in Cassel, Germany

1. Oświadczenie obejmujące edukację, wykaz praktyk oraz osiągnięć zawodowych A. E. Gurneya do 1910 r. stanowiące element wniosku o nadanie licencji Królewskiej Izby Architektów w Londynie. Źródło: *RIBA Nomination Papers* L v5 no.289; *Arthur Edward Gurney*, ze zbiorów British Architectural Library, Royal Institute of British Architects

1. A statement comprising the educational background, a list of apprenticeships and professional achievements of A. E. Gurney until 1910 constituting an element of his application for granting the licence of the Royal Institute of British Architects in London. Source: *RIBA Nomination Papers L v5 no.289*; Arthur Edward Gurney, from the collection of the British Architectural Library, Royal Institute of British Architects

2

powrócił do Niemiec, gdzie podjął studia na Politechnice w Hanowerze (obecnie Gottfried Wilhelm Leibniz Universität Hannover). W kolejnym roku ponownie przebywał w kraju ojczystym, pracując na posadzie asystenta u architekta Jamesa Thoburna Cacketta (1860-1928), prowadzącego pracownię w Newcastle upon Tyne¹². W 1898 roku powrócił do Niemiec, gdzie zatrudnił się jako asystent u Georga Karla Wilhelma Kegel (1857-1912). Kegel pełnił wówczas obowiązki architekta diecezjalnego w Fuldzie¹³, projektując między innymi kościoły pw. św. Rodziny w Kassel (1897-1899) czy pw. św. Michała w Eckweisbach/Rhön (1898-1899), wykonując wszelako również nieliczne zlecenia świeckie, jak zrealizowany w 1898 roku końcowy pawilon przystankowy Bergpark linii tramwajowej nr 1 w Kassel¹⁴.

W ostatnim roku XIX wieku Arthur E. Gurney wyjechał do Łodzi, jednak jego ewentualna działalność w tym mieście pozostaje niestety nieznana. Już w kolejnym roku przeprowadził się do Warszawy, podejmując posadę asystenta w pracowni Stefana Szyllera (1857-1933). Gurney podaje, iż jako asystent Szyllera pracował między innymi nad zespołem gmachów Instytutu Politechnicznego w Warszawie (il. 2). Jak wskazuje z kolei Małgorzata Omilanowska, budowę gmachu głównego oraz pawilonu wydziału fizyko-elektrotechnicznego prowadziło w latach 1899-1900 na podstawie projektu Szyllera znane łódzkie przedsiębiorstwo budowlane Ottona Gehliga (1841-1917)¹⁵. Można zatem przypuszczać, iż z firmą tą Gurney zetknął się już wcześniej w Łodzi i być może za jej sprawą trafił do pracowni Szyllera w Warszawie. Ewentualne kontakty Gehliga i Gurneya w Łodzi mogły się z kolei zawiązać na wspólnej płaszczyźnie wcześniejszych doświadczeń w Niemczech. Pierwszy z nich pochodził bowiem z Niemiec, gdzie do 1879 roku mieszkał i pracował (m.in. w Rawiczu i Wrocławiu)¹⁶, podczas gdy drugi zdobył w tym kraju wykształcenie, jak również część

(presently, Kunsthochschule Kassel) that he continued probably for next three or four years. In 1895, he stayed temporarily in Great Britain, doing an apprenticeship in the workshop of Richard Knill Freeman (1840-1904) in Bolton in Lancashire county. Taking into consideration the later life

of Gurney, it is worth highlighting that Freeman was the designer of among others the Anglican church in Moscow¹⁰, built between 1878 and 1885 with cooperation with a local architect Borys (Berngard) Freidenberg¹¹. In 1896, Arthur Gurney returned to Germany where he started studies at the University of Technology in Hanover (presently Gottfried Wilhelm Leibniz Universität Hannover). In the following year, he stayed again in his homeland, working as an assistant of an architect, James Thoburn Cackett (1860-1928) running an atelier in Newcastle upon Tyne¹². In 1898, he returned to Germany, where he was hired as an assistant by Georg Karl Wilhelm Kegel (1857-1912). At that time, Kegel held the position of the Diocesan Architect in Fulda¹³, designing among others churches of the Holy Family in Kassel (1897-1899) or of St. Michael in Eckweisbach/Rhön (1898-1899), however, he was also executing some secular orders such as the Bergpark terminal tram stop pavilion of tram line No. 1 in Kassel built in 1898¹⁴.

In the last year of the 19th century, Arthur E. Gurney left to Łódź, unfortunately his potential activity in this city remains unknown. Already in the following year, he moved to Warsaw and was hired as an assistant in the workshop of Stefan Szyller (1857-1933). Gurney mentions that as Szyller's assistant, he worked among others on a complex of buildings of the Polytechnical Institute in Warsaw (fig. 2). As Małgorzata Omilanowska mentions in turn, the construction of the main building and pavilion of the Faculty of Physics and Electrical Engineering was carried out between 1899 and 1900 on the basis of Szyller's project by a well-known construction company of Otton Gehlig (1841-1917) from Łódź¹⁵. Therefore, we can suppose that Gurney has already acquitted himself with this company in Łódź and maybe he reached Szyller's atelier in Warsaw through it. Potential contacts between Gehlig and Gurney in Łódź could be established on the common basis of their

wczesnych doświadczeń zawodowych. Domyślać się można, iż znacząca pozycja Stefana Szyllera w warszawskim środowisku architektoniczno-budowlanym przełomu XIX i XX wieku, jak również jego szerokie kontakty zawodowe i towarzyskie mogły stanowić dla Gurneya podstawę do nawiązania własnych relacji w nowym otoczeniu. Z dalszych zapisków we wspomnianym wcześniej wykazie praktyk i osiągnięć dowiadujemy się bowiem, że w 1901 roku rozpoczął w Warszawie samodzielną praktykę, jak również podjął krótkotrwałą współpracę ze wspomnianym już wcześniej, pochodzącym z Paryża architektem François (Franciszkiem) Arveufem (ok. 1850-1902)¹⁷. Szczegóły współpracy Gurneya i Arveufa pozostają niestety nieznane, wszelako we wskazanym okresie drugi z nich zaprojektował między innymi pałac przy ul. Chopina 2 (1899-1902; znacznie przebudowany 1946-1948)¹⁸. Pozwala to snuć domysły nad ewentualnym udziałem Gurneya w pracach projektowych lub, co bardziej prawdopodobne, wykonawczych (il. 3). Znacznie większe znaczenie w kontekście jego dalszej kariery miały natomiast kontakty z architektem Bronisławem Brochwicz-Rogóyskim (1861-1921)¹⁹, którego Gurney poznał zapewne podczas prac nad zespołem gmachów Instytutu Politechnicznego. Obok Szyllera, Rogóyski był bowiem współautorem wspomnianego zespołu, odpowiedzialnym między innymi za projekty zrealizowanych pawilonów chemicznego i mechanicznego²⁰. Domyślać się można, iż relacje Gurneya z Rogóyskim zawiązały się, podobnie jak wspomniane już relacje Gurneya z Gehligiem, na kanwie wcześniejszych doświadczeń obu architektów w Niemczech. Rogóyski studiował bowiem architekturę między innymi w Brunshwiku²¹, co widocznie przełożyło się na stylistykę jego późniejszych projektów i realizacji. Wydaje się, że

prior experiences in Germany. The former was from Germany, where he lived and worked (among others in Rawicz and Wrocław) until 1879¹⁶, whilst latter acquired education and a part of early professional experiences in this country. We can figure out that a significant position of Stefan Szyller in community of Varsovian architectures and constructors of the turn of the 20th century, as well as his broad professional and social contacts could be a basis for Gurney to establish his own relationships in a new environment. We learn from further notes in the above-mentioned list of apprenticeships and achievements that in 1901, he started his own practice in Warsaw and undertook a short-term cooperation with the above-mentioned architect from Paris, François Arveuf (approx. 1850-1902)¹⁷. Unfortunately, the details of cooperation between Gurney and Arveuf remain unknown, however in the indicated period the latter designed among others a place at 2 Chopina Street (1899-1902; significantly reconstructed between 1946 and 1948)¹⁸. It allows to hypothesise on potential participation of Gurney in design works or, what is more probable, executive works (fig. 3). A much greater importance in the context of his further carrier had his contacts with an architect Bronisław Brochwicz-Rogóyski (1861-1921)¹⁹ whom Gurney met probably during his works on the complex of buildings of the Polytechnical Institute. Since Rogóyski, alongside Szyller, was a co-author of the above-mentioned complex in charge among others for projects of Pavilions of Chemistry and Mechanics already built²⁰. We can also figure out that relationships of Gurney with Rogóyski were established, as

2. Gmach główny Instytutu Politechnicznego w Warszawie, rysunek elewacji wg projektu S. Szyllera. Źródło: „Zodczij” 1900, tabl. 45

2. The main building of the Polytechnical Institute in Warsaw, a drawing of the façade according to the project of S. Szyller. Source: “Zodczij” 1900, plate 45

3. Pałac hr. Ryszczeńskiego przy ul. Chopina 2 w Warszawie wg projektu F. Arveufa (stan około 1902 r.). Źródło: Zbiór Walerego Przyborowskiego, Archiwum Państwowe w Warszawie (APW), nr zespołu 202, t. 18, s. 307

3. The Palace of count. Ryszczeński at 2 Chopina Street in Warsaw according to the project of F. Arveuf (in approx. 1902). Source: Collection of Walery Przyborowski, State Archive in Warsaw, fonds No. 202, vol. 18, p. 307

Gurneya połączyła wówczas z Rogóyskim długoletnia przyjaźń oraz współpraca zawodowa, której bezpośrednim skutkiem było między innymi zatrudnienie tego pierwszego w strukturach założonej pod koniec 1902 roku firmy „Rogóyski, b-cia Horn i Rupiewicz”. Wspomniana firma, o pełnej nazwie „Biuro Architektoniczno-Budowlane Rogóyski, bracia Horn i Rupiewicz”, oficjalnie rozpoczęła swą działalność 1 stycznia 1903 roku przy ul. Królewskiej 5²². Oprócz Rogóyskiego udziałowcami byli także majstrowie ciesielscy bracia Gustaw i Maksymilian Hornowie oraz technik murarski Ignacy Rupiewicz (1865-1927). Współudział Gurneya w powstaniu omawianej firmy poniekąd potwierdza zamieszczone przez niego w prasie ogłoszenie, w którym czytamy, iż „poszukuje się na własność starego budynku fabrycznego zajmującego 5000 łokci kw. w pobliżu Warszawy, kolei i wody, z możliwością urządzenia ścieku. Oferę szczegółowe pod adresem A. Gurney, Sadowa 6”²³.

4 Poszukiwany budynek być może miał służyć jako przyszła siedziba działu budowlanego formującej się wówczas spółki. W ramach firmy zorganizowano zasadniczo niezależne pionry: projektowy zarządzany przez Rogóyskiego oraz wykonawcze, w tym między innymi budowlany, stolarsko-ciesielski oraz sztukatorsko-rzeźbiarski, nadzorowane przez pozostałych współników. Wraz z rozwojem firmy dział projektowy przeniesiono na ul. Mazowiecką 7, natomiast dział budowlano-wykonawczy zlokalizowano przy ul. Ludnej 6 (il. 4). Za sprawą połączenia prac projektowych i wykonawczych w jednej strukturze organizacyjnej, firma Rogóyskiego, braci Hornów i Rupiewicza oferowała klientom całościową realizację inwestycji, uzyskując w krótkim czasie pozycję największego biura architektoniczno-budowlanego w Warszawie²⁴. Wśród prac zrealizowanych przez wspomnianą firmę wymienić należy między innymi budowę gmachu Stowarzyszenia Techników przy obecnej ul. Czackiego (1903-1905, proj. J. Fijałkowski)²⁵, domu księgar

already mentioned relationships of Gurney with Gehlig, on the basis of previous experiences of both architects in Germany. Rogóyski studied architecture among others in Brunswick²¹, which apparently translated into the stylistics of his later projects and realisations. It seems that at that time, a long-term bond of friendship grew between Gurney and Rogóyski and they established a professional cooperation, the direct result of which was among others hiring of the former in structures of “Rogóyski, b-cia Horn i Rupiewicz” company founded at the end of 1902. The above-mentioned company whose full name was “Biuro Architektoniczno-Budowlane Rogóyski, bracia Horn i Rupiewicz” [Architectural and Construction Office Rogóyski, Horn brothers and Rupiewicz] started its activity officially on 1 January 1903 at 5 Królewska Street²². Apart from Rogóyski, its shareholders were also carpentry foremen, Gustaw and Maksymilian Horn brothers and a masonry technician Ignacy Rupiewicz (1865-1927). A cooperation of Gurney in establishment of the above-mentioned company is confirmed partially by an announcement published by him in press, in which we can read that they “are looking for an old factory building for sale occupying 5000 square ells near Warsaw, railway and water, with a possibility to arrange sewer. Please submit detailed offers at 6 Sadowa Street to A. Gurney”²³. The building that they were looking for was probably supposed to serve as the future head office of the Construction Department of the company newly being formed at that time. Basically independent sections were organised within the company: design section managed by Rogóyski and executive sections, including among others construction section, carpentry section, as well as moulding & sculpture section supervised by other associates. Along with development of the company, the design section was transferred to 7 Mazowiecka Street, whilst construction and executive sections were located at 6 Ludna Street (fig. 4). Thanks to combination of design works and executive works within one organisational structure, the company of Rogóyski, Horn brothers and Rupiewicz offered a comprehensive execution of the investment, achieving position of the largest architectural and construction office in Warsaw in a short time²⁴. Among works executed by the above-mentioned company, we should name

nakładowej „Gebethner i Wolff” u zbiegu ul. Zgoda i Siennej (1904-1906, proj. B. Rogóyski; zburzony 1944-1950)²⁶, gmachu filii Banku Państwa przy ul. Bielańskiej (1909-1912, proj. L. Benois; częściowo zburzony 1944)²⁷, gmachu Wydziału Hipotecznego Sądu Okręgowego przy ul. Kapucyńskiej (1910-1913, proj. H.J. Gay)²⁸ czy domu dochodowego Henryka Kołobrzega-Kolberga w Al. Ujazdowskich (1911-1913, proj. St. Grochowicz)²⁹. Jak podaje Jadwiga Roguska, w 1906 roku Arthur E. Gurney wskazywany był jako jeden z kierowników w biurze Rogóyskiego, braci Hornów i Rupiewicz³⁰. Wspomnianą informację potwierdził Marek Tomiczek w swojej monografii poświęconej architektowi Juliuszowi Nagórskiemu, uzupełniając ponadto, iż funkcję pozostałych kierowników pełnili Z. Sęczkowski, T. Szwachetta i S. Wałęcki³¹. Informacje podane przez samego Gurneya w kilkakrotnie przywoływanym już wykazie osiągnięć oraz praktyk zawodowych wskazują jednakże, że z firmą „Rogóyski, br. Horn i Rupiewicz” związany był już wcześniej, najprawdopodobniej od chwili jej powstania. Z jego notatek dowiadujemy się też, iż od 1901 roku zajmował się głównie kierowaniem pracami budowlanymi przy projektach innych, niewymienionych z nazwiska architektów i budowniczych, z początku zapewne François Arveufa, a następnie Bronisława Brochwicz-Rogóyskiego. We własnych zapiskach Gurney podkreślał bowiem swój znaczny udział w powstaniu wspomnianego już wcześniej domu czynszowego firmy „Gebethner i Wolff” (il. 5), wzmiankując, iż wszystkie prace budowlane z wyjątkiem elementów konstrukcji żelaznej wykonano pod jego kierownictwem³².

U schyłku 1905 roku Arthur E. Gurney powrócił tymczasowo do Wielkiej Brytanii, co najprawdopodobniej związane było zarówno z zastojem budowlanym w Warszawie, jak i z podjęciem starań

among others the building of Association of Technicians on Czackiego Street (1903-1905, project of J. Fijałkowski)²⁵, the house of “Gebethner i Wolff” publisher’s bookstore at the crossroad of ul. Zgoda and Sienna (1904-1906, project of B. Rogóyski; demolished between 1944 and 1950)²⁶, building of Public Bank branch office in Bielańska Street (1909-1912, project L. Benois; partially demolished in 1944)²⁷, the building of Mortgage Department of the Regional Court in Kapucyńska Street (1910-1913, project of H. J. Gay)²⁸ or ‘Income House’ building of Henryk Kołobrzeg-Kolberg in Aleje Ujazdowskie (1911-1913, project of St. Grochowicz)²⁹. As Jadwiga Roguska mentions, in 1906 Arthur E. Gurney was indicated as one of the managers in the office of Rogóyski, Horn brothers and Rupiewicz³⁰. The above-mentioned information is confirmed by Marek Tomiczek in his monograph dedicated to an architect, Juliusz Nagórski, in which he added that functions of other managers were performed by Z. Sęczkowski, T. Szwachetta and S. Wałęcki³¹. Information provided by Gurney himself in the above-mentioned list of achievements and apprenticeships indicates however that he had

4. Reklama biura „Rogóyski, b-cia Horn, Rupiewicz” zamieszczona w prasie branżowej z 1912 r. Źródło: „Przegląd Techniczny” 1912, nr 48, s. 1002

4. An advertisement of the office of “Rogóyski, b-cia Horn, Rupiewicz” company published in industry press in 1912. Source: “Przegląd Techniczny” 1912, No. 48, p. 1002

5. Kamienica firmy „Gebethner i Wolff” u zbiegu ulic Zgoda i Siennej w Warszawie krótko po zakończeniu budowy. Źródło: „Przegląd Techniczny” 1907, nr 52, tabl. I

5. The tenement house of “Gebethner i Wolff” company at the crossroad between Zgoda and Sienna Streets in Warsaw shortly after the end of construction works. Source: “Przegląd Techniczny” 1907, No. 52, plate I

6

o uzyskanie członkostwa w Królewskiej Izbie Architektów w Londynie³³. Podczas wspomnianego pobytu w ojczyźnie podjął ponadto współpracę z architektem Edwardem Turnerem Powellem (1859-1937)³⁴. Warto nadmienić, iż w późniejszych opracowaniach Powell, obok takich twórców, jak William Bidlake, Guy Dawber, Arnold Mitchell, Charles R. Mackintosh, Francis W. Troup, czy Charles H. Townsend, wskazywany był jako jeden z liczących się architektów brytyjskich tworzących pod wpływem nurtu Arts and Crafts³⁵. W ramach wspomnianej współpracy Arthur E. Gurney pełnił rolę kierownika budowy zespołu stadniny, wzniesionej według projektu Edwarda T. Powella w latach 1906-1908 w miejscowości Zakoziel w guberni grodzieńskiej (obecnie Białoruś) na zamówienie rosyjskiej hrabiny Nadieżdy Aleksandrowny Bobryńskiej (1865-1920)³⁶. W opisie do projektu wzmiankowano między innymi, że budowę prowadził Brytyjczyk dysponujący szerokim doświadczeniem budowlanym w miejscowych warunkach, jak również biegle władający językami polskim i rosyjskim. Inwestycję zrealizowano w obrębie majątku, który Bobryńska odkupiła w Zakozielu wraz z istniejącym dworem od rodziny Orzeszków w 1894 roku (il. 6)³⁷.

Na początku 1908 roku interesujący nas architekt powrócił do Warszawy, gdzie przez kolejne dwa lata pracował przy projekcie i wykonawstwie nowej siedziby szwedzkiego Towarzystwa Telefonów „Cedergren” przy ul. Zielnej. Co ciekawe, w przywołanym już wykazie osiągnięć zawodowych Gurney jednoznacznie podkreślił, iż w przypadku siedziby spółki „Cedergren” zajmował się nie tylko nadzorem budowy, ale również opracowaniem większości rysunków projektowych i wykonawczych na bazie cudzych szkiców (il. 7)³⁸. Celem potwierdzenia swojego

been already associated with “Rogóyski, Horn brothers and Rupiewicz” earlier, most likely since the moment of its creation. We learn from his notes that since 1901, he was dealing mainly with management of construction works related to project of other architects and constructors not mentioned by name, probably François Arveuf at the beginning, and then Bronisław Brochwicz-Rogóyski. In his own notes,

Gurney underlined his significant contribution in creation of the above-mentioned tenement house of “Gebethner i Wolff” company (fig. 5), mentioning that all construction works, except for elements of iron construction were made under his management³².

At the end of 1905, Arthur E. Gurney returned temporarily to Great Britain, which resulted most likely both from a stagnation in the construction industry in Warsaw and from undertaking efforts to obtain membership in the Royal Institute of British Architects in London³³. Furthermore, during his stay in homeland, he undertook cooperation with architect Edward Turner Powell (1859-1937)³⁴. It is worth mentioning that Powell, alongside such creators

6. Widok dworu w dawnym majątku rodziny Orzeszków w Zakozielu ok. 1937 r., po rozbudowie przeprowadzonej przez syna N.A. Bobryńskiej, Aleksieja, w 1922 r. Fot. Ksawery Niedobitowski (właśc. Roman Aftanazy), Narodowe Archiwum Cyfrowe, sygn. 1-U-8091-1

6. A view of the mansion in the former property of Orzeszko family in Zakoziel, approx. 1937, after an extension of the building carried out by the son of N. A. Bobrinskoy, Alexey, in 1922. Photo by Ksawery Niedobitowski (alias Roman Aftanazy), National Digital Archives, ref. 1-U-8091-1

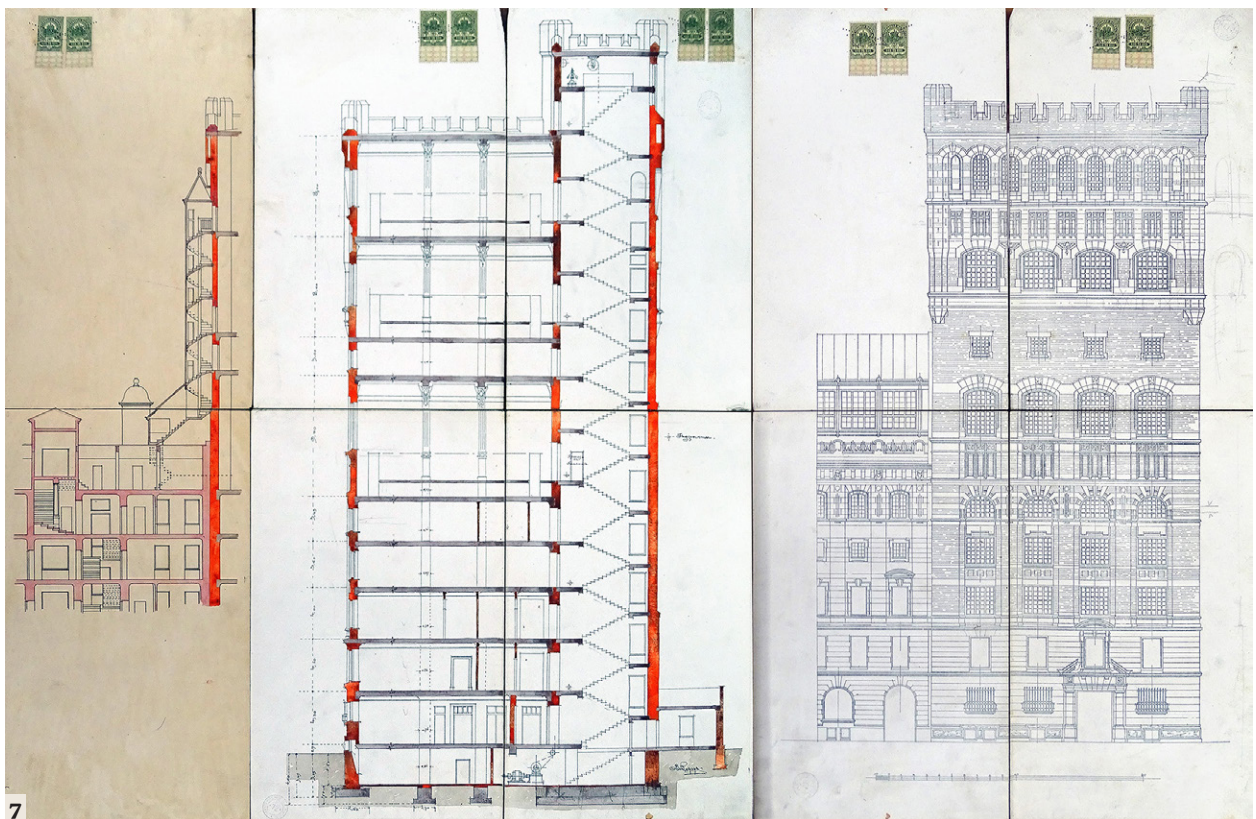
7. Nowa siedziba szwedzkiego Towarzystwa Telefonów „Cedergren” przy ul. Zielnej 39 w Warszawie, rysunki przekrojów oraz elewacji frontowej wg projektu zamiennego z 1908 r. (zrealizowanego ze zmianami układu otworów okiennych). Źródło: *Zamenitel'nyj Proekt postrojki kamennago 8-mu etażnago licovogo doma dlâ rasšireniâ Gorodskoj Stancii Telegrafov' na mesti No 1407, prinadleżavšij Akcion Obšestbu „Cedergren” w Wařsawe*, Kolekcja planów architektonicznych, Warszawa 1857-1967, APW, nr zespołu 1311, sygn. 127

7. A new head office of Swedish Telephone Company “Cedergren” on Zielna 39 Street in Warsaw, drawings of cross-sections and front façade according to a replacement project of 1908 (executed with changes in arrangement of window openings). Source: *Zamenitel'nyj Proekt postrojki kamennago 8-mu etażnago licovogo doma dlâ rasšireniâ Gorodskoj Stancii Telegrafov' na mesti No 1407, prinadleżavšij Akcion Obšestbu „Cedergren” w Wařsawe*, the Collection of architecture plans, Warsaw 1857-1967, State Archive in Warsaw, fonds No. 1311, ref. 127

udziału w projekcie Gurney załączył do opisu niezachowane niestety w zbiorach Biblioteki Królewskiej Izby Architektów w Londynie rysunki o numerach 12-16 oraz własne fotografie realizacji. Wspomniany wątek wydaje się szczególnie interesujący w kontekście dotychczasowych badań poświęconych tej niewątpliwie wyjątkowej w skali miasta budowli³⁹. Nowa siedziba spółki „Cedergren” przy ul. Zielnej 39 (w istocie była to rozbudowana wcześniejsza siedziba wzniesionej w 1904 roku na sąsiedniej działce przy ul. Zielnej 37) mierzyła bowiem 52 m wysokości, uchodząc za najwyższy (nie licząc wież kościelnych) budynek wzniesiony w owym czasie poza Ameryką Północną. W obszernym artykule poświęconym wspomnianej inwestycji Adam Miłobędzki omówił między innymi udział pracowni szwedzkiego architekta Isaka Gustafa Clasona w pracach nad wcześniejszymi wersjami projektowanego gmachu, wskazując wszelako, iż ostateczny projekt był najprawdopodobniej dziełem Bronisława Brochwicz-Rogóyskiego. Co ciekawe, Miłobędzki zaznaczył, iż firma „Rogóyski, b-cia Horn i Rupiewicz” nie brała udziału w pracach budowlanych, które zdecydowano się powierzyć przedsiębiorcy budowlanemu Władysławowi Czosnowskiemu. Udział w projekcie wieżowca spółki

as William Bidlake, Guy Dawber, Arnold Mitchell, Charles R. Mackintosh, Francis W. Troup, or Charles H. Townsend, was later indicated in literature as one of significant British architects creating under influence of Arts and Crafts current³⁵. In the framework of the above-mentioned cooperation, Arthur E. Gurney was fulfilling the role of site manager of a stud farm complex, built according to the project of Edward T. Powell between 1906 and 1908 in Zakoziel in the Grodno Governorate (presently Belarus) at the request of a Russian countess, Nadieżda Aleksandrowna Bobrinskoy (1865-1920)³⁶. It is mentioned in the description to the project among others that the construction was led by a British man with a broad experience in construction in local conditions, as well as speaking Polish and Russian fluently. The investment was carried out within a property that Bobrinskoy purchased in Zakoziel along with an existing mansion of Orzeszko family in 1894 (fig. 6)³⁷.

At the beginning of 1908, the architect in question returned to Warsaw, where, for the next two years, he was working on the project and execution of the new head office of the Swedish “Cedergren” Telephone Company in Zielna Street. What is interesting, on the above-mentioned list of professional

D. [LICENTIATE]

THE ROYAL INSTITUTE OF BRITISH ARCHITECTS
INCORPORATED BY ROYAL CHARTERS REPEATED WILLIAM IV, FIFTEENTH VICTORIA, AND EDWARD VII.
 No. 9 CONDUIT STREET, REGENT STREET, LONDON, W.

Declaration.

I, THE UNDERSIGNED Arthur Edward Gurney, having been elected a LICENTIATE of The Royal Institute of British Architects, do hereby declare that I have been for not less than eighteen years engaged in the study of practice of architecture. I am 35 years of age, that I am not engaged in any other avocation than that of an Architect, and in consideration of my having been so elected I promise and agree that I will not accept any trade or other discounts, or give or accept any illicit or surreptitious commissions or emoluments in connection with any works the execution of which I may be engaged to superintend, or on which I may be employed under any other person or with any other professional business which may be entrusted to me. Lastly I declare that I have read the Charter and By-laws of the said Royal Institute, and will be governed and bound thereby, and will submit myself to every part thereof and to any alterations thereof which may hereafter be made until I have ceased to be a Licentiate; and that, by every lawful means in my power, I will advance the interests and objects of the said Royal Institute.

Witness my hand this 18th day of November 1910

Signature Arthur E. Gurney Licentiate.

Signed by the above-named Arthur E. Gurney in the presence of—

Name of Witness William Harrison

Address 1 Wierzbowa Street
Warsaw
Poland

8

„Cedergren” miał dla Gurneya niewątpliwie istotne znaczenie, gdyż gmach ten wymieniony został nie tylko w jego własnych zapiskach, ale również w skróconym wykazie dzieł opublikowanym w 1926 roku w Wielkiej Brytanii⁴⁰.

Rok 1910 stanowił istotny przełom w karierze interesującego nas architekta. To wówczas bowiem Gurney uzyskał licencję Królewskiej Izby Architektów w Londynie, co znacząco wpłynęło również na jego dalszą działalność w Polsce. Wniosek o nadanie tytułu członkowskiego L.R.I.B.A. (Licentiate of the Royal Institute of British Architects) Gurney złożył w Londynie 18 czerwca 1910 roku z podpisami trzech architektów potwierdzających jego osiągnięcia zawodowe. Podpisy na wniosku złożyli Edward Turner Powell, James Thoburn Cackett oraz John Wayland Benwell⁴¹. Wielokrotnie już przywoływane oświadczenie obejmujące wykształcenie oraz wykaz osiągnięć zawodowych Gurney złożył 10 sierpnia 1910 roku, ostatecznie otrzymując tytuł L.R.I.B.A. 18 listopada 1910 roku (il. 8). Podkreślić należy, iż tytuł ten stanowił wówczas innowację i nadawany był od 1910 roku architektom, którzy z przyczyn formalnych nie

achievements, Gurney underlined clearly that in the case of “Cedergren” company’s head office, he was dealing not only with construction site supervision, but also with elaboration of the most part of design and execution drawings on the basis of someone else’s drafts (fig. 7)³⁸. In order to confirm his contribution to the project, Gurney attached to the description drawings No. 12-16 and his own photographs of the realisation that unfortunately have not remained till this day in the collection of the Library of the Royal Institute of British Architects in London. This thread seems to be particularly interesting in the context of existing research dedicated to this undoubtedly remarkable building on the scale of the whole city³⁹. The new head office of “Cedergren” at 39 Zielna Street (in fact, it was an extension of the previous head office erected in 1904 on the neighbouring plot of land at 37 Zielna Street), since it had 52 m in height, was considered as the highest building (excluding church towers) erected at that time outside of North America. In a broad article dedicated to this investment, Adam Miłobędzki discussed among others the participation of atelier of a Swedish architect Isak Gustaf Clason in works on previous versions of the building being designed, indicating however, that most likely the final project was the work of Bronisław Brochwicz-Rogóyski. What is interesting, Miłobędzki pointed out that “Rogóyski, b-cia Horn i Rupiewicz” company did not take part in construction works, that were entrusted to a contractor, Władysław Czosnowski. The participation in the project of skyscraper of “Cedergren” company was undoubtedly of crucial importance for Gurney, since this building was mentioned not only in his own notes, but also in an abridged list of works published in 1926 in Great Britain⁴⁰.

The year 1910 was a significant breakthrough in the career of the architect in question. At that time, Gurney obtained the licence of the Royal Institute of British Architects in London which also had a significant impact on his further activity in Poland. Gurney submitted the application for granting the L.R.I.B.A. (Licentiate of the Royal Institute of British Architects) membership title in London on 18 June 1910 with signatures of three architects confirming his professional achievements. Signatures on the application were put by Edward Turner Powell, James

mogli ubiegać się o zwyczajowe tytuły członkowskie F.R.I.B.A. (Fellow of the Royal Institute of British Architects) lub A.R.I.B.A. (Associate of the Royal Institute of British Architects). Tytuł L.R.I.B.A. umożliwiał uzyskanie członkostwa na podstawie udokumentowanej pięcioletniej praktyki w roli głównego projektanta architektom w wieku co najmniej 30 lat, których praktyczne doświadczenie zazwyczaj znacząco przewyższało poziom egzaminów wymaganych formalnie, by otrzymać tytuły F.R.I.B.A. lub A.R.I.B.A.⁴². Wkrótce po uzyskaniu licencji w Londynie, Arthur Gurney przyjęty został także na listę Koła Architektów w Warszawie⁴³, co, jak się wydaje, stanowiło początek jego w pełni niezależnej działalności projektowej na terenie Cesarstwa Rosyjskiego.

Ostatnim obiektem wzmiankowanym przez Arthura E. Gurneya w ramach wykazu osiągnięć naukowych oraz praktyk zawodowych była kamienica wzniesiona w 1910 roku na zamówienie Piotra Drzewieckiego. Budynek ten, zlokalizowany w południowej pierzei Al. Jerozolimskich pomiędzy ul. Składową (obecnie Pankiewicza) i Leopoldyny (obecnie Emilii Plater), stanowił zarazem pierwszą samodzielną warszawską realizację Gurneya (il. 9)⁴⁴. W dotychczasowych opracowaniach obiekt ten często określano jako kamienicę firmy „Drzewiecki i Jeziorański”, założonej w 1898 roku przez inżyniera Piotra Drzewieckiego (1865-1943) i technologa Jana Jeziorańskiego (1865-1933)⁴⁵. Wspomniana firma specjalizowała się między innymi w projektowaniu i wykonawstwie instalacji ogrzewczych, wentylacyjnych oraz sanitarnych w Warszawie i okolicach⁴⁶. Można domniemywać, iż zlecenie na projekt omawianego budynku brytyjski architekt otrzymał z polecenia Rogoyskiego, odpowiedzialnego za zrealizowany

Thoburn Cackett and John Wayland Benwell⁴¹. The above-mentioned statement comprising educational background and list of professional achievements was submitted by Gurney on 10 August 1910, eventually obtaining the L.R.I.B.A. title on 18 November 1910 (fig. 8). It should be noted that this title was an innovation at that time and has been granted since 1910 to architects who could not apply for customary membership F.R.I.B.A. (Fellow of the Royal Institute of British Architects) or A.R.I.B.A. (Associate of the Royal Institute of British Architects) titles due to formal reasons. The L.R.I.B.A. title enabled to obtain the membership on the basis of documented five-year-long practice in the role of leading designer to architects at the age of at least 30 years, whose practical experience usually significantly exceeded the level of exams formally required to obtain F.R.I.B.A. or A.R.I.B.A. titles⁴². Shortly after obtaining the licence in London, Arthur Gurney was also accepted on the list of the Society of Architects in Warsaw⁴³, which, as it seems, constituted the beginning of his fully independent designer activity on the territory of Russian Empire.

The last building mentioned by Arthur E. Gurney in the framework of the list of professional achievements and apprenticeships was a tenement house

8. Deklaracja przyjęcia przez A.E. Gurneya tytułu członkowskiego L.R.I.B.A. Królewskiej Izby Architektów w Londynie. Źródło: *RIBA Nomination Papers L v5 no.289*: Arthur Edward Gurney, ze zbiorów British Architectural Library, Royal Institute of British Architects

8. Statement of acceptance of the L.R.I.B.A. membership title of the Royal Institute of British Architects by A. E. Gurney. Source: *RIBA Nomination Papers L v5 no.289*: Arthur Edward Gurney, from the collection of the British Architectural Library, Royal Institute of British Architects

9. Widok kamienicy P. Drzewieckiego w Al. Jerozolimskich 57 w Warszawie (stan na 2017 r.). Fot. P. Kilanowski

9. A view of the tenement house of P. Drzewiecki at 57 Aleje Jerozolimskie in Warsaw (as of 2017). Photo by P. Kilanowski

10

w latach 1903-1904 projekt pierwszej siedziby firmy „Drzewiecki i Jeziorański” w Al. Jerozolimskich⁴⁷ (il. 10). We wspomnianym okresie Gurney zamieszkiwał i prowadził pracownię przy ul. Koszykowej 35⁴⁸, dokąd przeniósł się około 1909 roku z poprzednio wskazywanego adresu przy ul. Kopernika 35⁴⁹. Rok 1911 zaznaczył się w karierze architekta szeregiem dalszych działań i osiągnięć, takich jak między innymi projekt dwóch kamienic zrealizowanych na zamówienie braci Gustawa i Maksymiliana Hornów oraz Ignacego Rupiewicza (współczesny adres Lwowska 15 i 17; il. 11)⁵⁰, projekt konkursowy kościoła w Mąkoszynie uhonorowany drugą nagrodą⁵¹, jak również projekt konkursowy kościoła we Włocławku⁵². Do myśleć się można, iż we wspomnianych projektach Arthur E. Gurney mógł w znacznie większym niż dotychczas stopniu wyrazić swoje autorskie upodobania artystyczne. O ile bowiem projekty konkursowe były ograniczone obowiązującym zakresem i regulaminem, o tyle opracowanie stylistyczne kamienic realizowanych na prywatne zlecenie niewątpliwie powstało z większą swobodą, bazując na wspólnych ustaleniach oraz powiązaniach projektanta i zamawiającego. W pierwszym kwartale 1912 roku Gurney

erected in 1910 at the request of Piotr Drzewiecki. That building situated on the south side of Aleje Jerozolimskie between Składowa (presently Pankiewicza) Street and Leopoldyny (presently Emilii Plater) Street, constituted at the same time the first autonomous Varsovian realisation of Gurney (fig. 9)⁴⁴. In the existing works, this building is often described as a tenement building of “Drzewiecki i Jeziorański” company founded in 1898 by an engineer Piotr Drzewiecki (1865-1943) and technologist Jan Jeziorański (1865-1933)⁴⁵. The above-mentioned company was specialised among others in design and execution of heating, ventilation and sanitary installations in Warsaw and neighbouring areas⁴⁶. We can suppose that the request for the project of the discussed building was received by the British architect from Rogóyski,

11

who was in charge of the project of the first head office of “Drzewiecki i Jeziorański” on Aleje Jerozolimskie erected between 1903 and 1904⁴⁷ (fig. 10). In the above-mention period, Gurney lived and managed an atelier at 35 Koszykowa Street⁴⁸, where he moved probably in 1909 from previously indicated address at 35 Kopernika Street⁴⁹. The year 1911 was marked in the architect’s career with a series of further activities and achievements, such as among others a project of two tenement buildings carried out at the request of brothers Gustaw and Maksymilian Horn and Ignacy Rupiewicz (modern address: Lwowska 15 and

zaangażowany był wciąż w prace projektowe i budowlane przy wcześniej wspomnianych domach dochodowych. Warto ponadto nadmienić, iż wraz z ich ukończeniem przeprowadził się do kamienicy przy ul. Wielkiej (obecnie Lwowskiej) 15, gdzie prowadził również biuro⁵³. W 1912 roku opracował także zrealizowany w następnym roku projekt nadbudowy i rozbudowy kamienicy czynszowej na zamówienie Stanisława Rostkowskiego (współczesny adres Al. Jerozolimskie 99). W dotychczasowych opracowaniach wskazywano, iż wspomnianą inwestycję zrealizowano w roku 1911⁵⁴. Pozwolenie na rozbudowę i nadbudowę kamienicy zatwierdzono jednak dopiero w listopadzie 1912 roku⁵⁵, a co za tym idzie, prace budowlane zapewne przeprowadzono nie wcześniej niż na początku roku 1913 (il. 12). Budynek powstał jako uzupełnienie frontowej części posesji, której tylną część zajmowały wzniesione na przełomie XIX i XX wieku kamienica (w istocie oficyna) mieszkalna oraz zabudowania fabryki czekolady pod nazwą „Złoty Ul”⁵⁶. W drugiej połowie 1912 roku Arthur Gurney podjął się opracowania projektu wykonawczego gmachu Biblioteki Publicznej przy ul. Koszykowej na zlecenie szacownej filantropki Eugenii Kierbedziowej (ok. 1858-1946)⁵⁷. Projekt ten powstał na podstawie dwóch wcześniejszych projektów architektonicznych biblioteki sporządzonych w pierwszej połowie 1912 roku przez Jana Heuricha młodszego przy współudziale Władysława Marconiego. Kierowanie

10. Siedziba firmy „Drzewiecki i Jeziorański” w Al. Jerozolimskich w Warszawie, rysunek elewacji wg projektu B. Brochwicz-Rogóyskiego (zrealizowanej z niewielkimi zmianami wystroju). Źródło: „Przegląd Techniczny” 1905, nr 4, s. 26

10. The head office of “Drzewiecki i Jeziorański” company in Aleje Jerozolimskie in Warsaw, a drawing of the façade according to the project of B. Brochwicz-Rogóyski (executed with slight changes in decoration). Source: “Przegląd Techniczny” 1905, No. 4, p. 26

11. Widok kamienic braci Hornów i Rupiewicz przy ul. Lwowskiej 17 i 15 w Warszawie (stan na 2014 r.). Fot. P. Kilanowski

11. A view of the tenement house of Horn brothers and Rupiewicz at 17 and 15 Lwowska Street in Warsaw (as of 2014). Photo by P. Kilanowski

12. Widok kamienicy S. Rostkowskiego w Al. Jerozolimskich (stan na 1937 r.). Zbiór Referat Gabarytów, Archiwum Mazowieckiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków

12. A view of the tenement house of S. Rostkowski in Aleje Jerozolimskie (as of 1937). Collection of Referat Gabarytów [the Office for Building Outlines], Archive of the Masovian Regional Monuments Inspector

17; fig. 11)⁵⁸, a competition project of the Church in Mąkoszyn awarded with the second price⁵⁹, as well as a competition project of the church in Włocławek⁶⁰. We can suppose that in the above-mentioned projects, Arthur E. Gurney could express his authorial artistic tastes to a much larger extent than previously. Even though competition projects were restricted by the applicable scope and regulations, stylistic elaboration of tenement buildings erected on private request was undoubtedly made with a higher liberty, based on common arrangements and bounds between the designer and the orderer. In the last quarter of 1912, Gurney was still involved in design and construction works on the above-mentioned “income houses”. Moreover, it is worth mentioning that once he completed them, he moved to a tenement building at 15 Wielka Street (presently Lwowska Street), where he also moved his office⁶¹. In 1912, he also drawn up the project of superstructure and extension of a tenement house at the request of Stanisław Rostkowski (modern address Aleje Jerozolimskie 99). It was indicated in the existing works that the above-mentioned investment was carried out in 1911⁶². Permit for extension and superstructure of the tenement building was approved however in November 1912⁶³, and

pracami budowlanymi zrealizowanego w latach 1912-1914 gmachu powierzono Gurneyowi i Marconiemu⁵⁸ (il. 13). Obiekt ten niewątpliwie należał do najważniejszych warszawskich realizacji związanych z promocją polskiej kultury i oświaty przed wybuchem pierwszej wojny światowej, będąc zarazem jednym z kilku powstałych z inicjatywy Eugenii Kierbedziowej. Zauważyć również należy, że prace budowlane prowadzili przedsiębiorcy Brzozowski i Mierzejewski⁵⁹, co pozwala z kolei snuć domysły, iż rosnąca przed 1914 rokiem samodzielność Gurneya wiązała się ze swego rodzaju uniezależnieniem się względem firmy „Rogóyski, b-cia Horn i Rupiewicz”. Dystans pomiędzy brytyjskim architektem i wspomnianą firmą zapewne powiększyło także ustąpienie z niej Rogóyskiego w lutym 1913 roku, podyktowane koniecznością długoterminowego wyjazdu związanego z nadzorem budowy gmachów Politechniki w odległym Nowoczerkasku⁶⁰.

W ostatnich latach przed wybuchem pierwszej wojny światowej Arthur E. Gurney wykonał również kilka interesujących projektów o charakterze wzorcowym (il. 14-16). Jednym z nich była kolonia domków dla służby folwarcznej w miejscowości Fabianki pod Włocławkiem na zlecenie Pauliny Rychterman

therefore, construction works were certainly carried out no earlier than at the beginning of 1913 (fig. 12). The building was erected as complement of the front part of the property whose rear part was occupied by a residential tenement house (actually a back-house) and buildings of a chocolate factory “Złoty Ul” [The Golden Beehive] erected at the turn of the 20th century⁵⁶. In the second half of 1912, Arthur Gurney undertook to draw up the executive project of the Public Library building in Koszykowa Street at the request of a respected philanthropist Eugenia Kierbedziowa (approx. 1858-1946)⁵⁷. This project was drawn up on the basis of two earlier architecture projects of the library drawn up in the first half of 1912 by Jan Heurich Junior with cooperation of Władysław Marconi. The management over construction works of the building erected between 1912 and 1914 was entrusted to Gurney and Marconi⁵⁸ (fig. 13). This building was undoubtedly one of the most important realisations in Warsaw related to promotion of Polish culture and education before the outbreak of the World War I, being at the same time one of few created on initiative of Eugenia Kierbedziowa. We should also note that construction works were carried out by entrepreneurs Brzozowski and Mierzejewski⁵⁹, which allows to suppose in turn that Gurney's independence increasing before 1914 was related to a some kind of gain of independence from “Rogóyski, b-cia Horn i Rupiewicz” company. The distance between the British architect and this company was certainly increased by a resignation of Rogóyski in February 1913 that was due to the necessity of long-term departure related to surveillance over construction

13. Widok fasady Biblioteki Publicznej przy ul. Koszykowej w Warszawie (stan na 2018 r.). Fot. P. Kilanowski

13. A view of the façade of the Public Library in Koszykowa Street in Warsaw (as of 2018). Photo by P. Kilanowski

14. Kolonia domków folwarcznych w Fabiankach wg projektu A. Gurneya (stan na 2015 r.). Fot. P. Kilanowski

14. The colony of farm houses in Fabianki according to the project of A. Gurney (as of 2015). Photo by P. Kilanowski

15. Widok jednego z zachowanych domków folwarcznych projektu A. Gurneya w Fabiankach (stan na 2015 r.). Fot. P. Kilanowski

15. A view of one of preserved farm houses designed by A. Gurney in Fabianki (as of 2015). Photo by P. Kilanowski

16. Widok jednego z zachowanych domków folwarcznych projektu A. Gurneya w Fabiankach (stan na 2015 r.). Fot. P. Kilanowski

16. A view of one of preserved farm houses designed by A. Gurney in Fabianki (as of 2015). Photo by P. Kilanowski

(ok. 1876-1944)⁶¹. Według relacji Władysława Sieroszewskiego, Paulina Rychterman była „[...] córką rabina z Częstochowy. Bardzo wykształconą i znającą kilka języków”⁶². Do jego śmierci w 1910 roku związana była nieformalnie z poetą Jerzym Narbuttem vel Efremowiczem, po którym odziedziczyła majątek złożony między innymi z dworu w Chełmicy Dużej oraz ziemi w sąsiednich Fabiankach. Nie można wykluczyć, że Arthur Gurney poznał Paulinę Rychterman za pośrednictwem Stefana Szyllera, który w latach 1905-1917 zaprojektował i wzniósł w Cheł-

micy Dużej kościół parafialny pw. św. Jakuba⁶³, bezpośrednio sąsiadujący ze wzmiankowanym dworem. Pamiętać również należy, iż w 1911 roku Gurney brał udział we wspomnianym wcześniej konkursie na kościół w nieodległym Włocławku. Jak zauważa Małgorzata Rozbicka, brytyjski architekt był nie tylko projektodawcą i kierownikiem budowy, ale również poniekąd inicjatorem inwestycji⁶⁴. Pozwala to z kolei snuć domysły, że jego relacje z inwestorką mogły mieć nie tylko oficjalny charakter. Drugim ze wspomnianych projektów były projekty domów szeregowych sporządzone na zamówienie Towarzystwa Mieszkań Stałych i Przedmieście-Ogrodów w ramach wzorcowego przedmieścia ogrodu „Nowa Warszawa” na Młocinach pod Warszawą⁶⁵. Projekt osady kooperatywnej „Nowa Warszawa” był jedną z kilku prób wdrożenia angielskiej idei miast ogrodów w rejonie Warszawy przed 1914 rokiem. Koncepcję urbanistyczną opracował szwajcarski architekt Hans Bernoulli (1876-1959), natomiast projekty wzorcowych budynków sporządzili Arthur Gurney, Juliusz Kłos oraz Bogumił Rogaczewski. Realizacja wspomnianej inwestycji nie doszła jednak do skutku w związku z wybuchem pierwszej wojny światowej.

of the Technical University's buildings in distant Novochoerkassk⁶⁶.

In the last years before the outbreak of the Word War I, Arthur E. Gurney also drawn up some interesting projects of a model nature (fig. 14-16). One of them was a colony of houses for farm servants in Fabianki near Włocławek at the request of Paulina Rychterman (approx. 1876-1944)⁶¹. According to Władysław Sieroszewski, Paulina Rychterman was “. . . a daughter of a rabbi from Częstochowa. Very well-educated and speaking several languages”⁶². Until his death in 1910, she was in an informal relationship with a poet, Jerzy Narbutt vel Efremowicz, after whom she inherited the property composed of among others a mansion in Chełmica Duża and a plot of land in neighbouring town of Fabianki. We cannot exclude that Arthur Gurney met Paulina Rychterman thanks to Stefan Szyller, who designed and erected the Parish Church of St. Jacob in Chełmica Duża⁶³, neighbouring directly with the above-mentioned mansion, between 1905 and 1917. We should also keep in mind that in 1911 Gurney took part in the above-mentioned competition for a church in Włocławek located nearby. As Małgorzata Rozbicka

Spośród pozostałych, niedostatecznie udokumentowanych dzieł Gurneya przed wybuchem pierwszej wojny światowej, wymienić również należy między innymi rozbudowę browaru „Haberbusch i Schiele” (1914) i budowę drukarni dla Piotra Laskauera w Warszawie (1914) oraz budowę centrali telefonicznej w Grodnie (1914)⁶⁶. Z uwagi na brak materiałów nie udało się dotychczas precyzyjnie ustalić szczegółów realizacji wzmiankowanych inwestycji, jak również zakresu i charakteru zaangażowania projektowo-budowlanego Gurneya przy ich powstaniu. Wspomnieć również należy, iż na kilka tygodni przed wybuchem pierwszej wojny światowej związane wcześniej z Gurneyem biuro „Horn i Rupiewicz” otrzymało pozwolenie na budowę kolejnej, własnej, 6-piętrowej kamienicy złożonej z domu frontowego i oficyn przy ul. Instytutowej 1A (późniejszy adres Matejki 3)⁶⁷. Jak już wspomniano, wydaje się, że relacje brytyjskiego architekta z wspomnianym biurem uległy pewnemu rozluźnieniu po 1912 roku, wszelako nie można wykluczyć, iż mógł on uczestniczyć w przygotowaniu wspomnianej inwestycji. Jej realizacja nie doszła jednak do skutku w związku z wybuchem wojny.

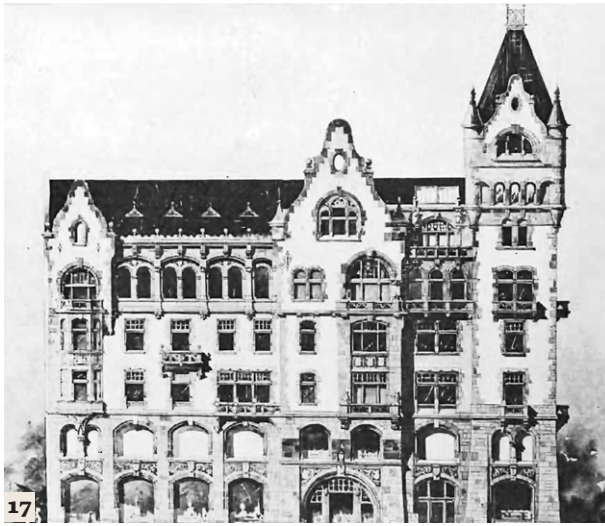
Pomimo wybuchu pierwszej wojny światowej Arthur Gurney pozostał w Warszawie, co potwierdzają omówione w dalszej części artykułu wzmianki prasowe dotyczące jego działalności stowarzyszeniowej. Wiosną 1915 roku, z uwagi na postępy zbliżających się wojsk niemieckich, jako obywatel Wielkiej Brytanii zmuszony był jednak opuścić miasto i powrócić do ojczyzny. Z początku zamieszkiwał przy Stenson Road w mieście Derby⁶⁸, skąd po kilku latach przeprowadził się pod adres 65 Alexandra Park Road N.10 w Londynie⁶⁹. U schyłku 1919 roku Gurneya wymieniano na liście członków Stowarzyszenia Techników, których aktualne adresy pozostają nieznane⁷⁰. Jego nieobecność na I Zjeździe Architektów Polskich w Warszawie w 1919 roku również wskazuje, że co najmniej do 1920 roku nie odwiedzał Polski⁷¹. W kolejnych latach najprawdopodobniej również pozostawał w Wielkiej Brytanii, aczkolwiek w kalendarzu Królewskiej Izby Architektów w Londynie do 1925 roku znaleźć można było, obok londyńskiego, także jego warszawski adres przy ul. Wielkiej (obecnie Lwowskiej) 15. Warto natomiast nadmienić, iż w 1921 roku Gurney uzyskał podstawowy tytuł człon-

noticed, the British architect was not only the designer and site manager, but also, to some extent, the initiator of the investment⁶⁴. This allows us to suppose in turn that his relationships with the investor could be not only of official nature. The other one from the above-mentioned projects was the project of terraced house drawn up at the request of the Society of Permanent Apartments and Suburbs-Gardens in the framework of a model “Nowa Warszawa” [New Warsaw] suburb-garden in Młociny near Warsaw⁶⁵. The project of cooperative settlement “Nowa Warszawa” was one of few attempts to implement an English idea of garden-towns near Warsaw before 1914. The urban concept was drawn up by a Swiss architect Hans Bernoulli (1876-1959), whilst the projects of model buildings were drawn up by Arthur Gurney, Juliusz Kłos, and Bogumił Rogaczewski. However, the execution of this investment was not achieved due to the outbreak of the World War I.

Among the other, insufficiently documented works of Gurney from before the outbreak of the World War I, we can also mention among others the extension of “Haberbusch i Schiele” brewery (1914) and construction of printing house for Piotr Laskauer in Warsaw (1914), as well as the construction of telephone exchange system in Grodno (1914)⁶⁶. Due to the lack of materials, it has not been possible up until today to establish precisely the details of execution of the above-mentioned investments, as well as the scope and nature of design- and construction-related involvement of Gurney during their erection. We should also note that few weeks before the outbreak of the World War I, the “Horn i Rupiewicz” company previously associated with Gurney received a construction permit for their next 6-storey tenement house composed of a front house and backhouses at 1A Instytutowa Street (later address: 3 Matejki Street)⁶⁷. As we have already mentioned, it seems that relationships of the British architect with

17. Kamienica firmy „Gebethner i Wolff” w Warszawie, elewacja od ul. Siennej (obecnie Sienkiewicza) wg projektu B. Brochwicz-Rogóyskiego. Źródło: „Przegląd Techniczny” 1907, nr 52, tabl. II

17. The tenement house of “Gebethner i Wolff” company in Warsaw, façade from Sienna Street (presently Sienkiewicza Street) according to the project of B. Brochwicz-Rogóyski. Source: “Przegląd Techniczny” 1907, No. 52, plate II

kowski Królewskiej Izby Architektów w Londynie (F.R.I.B.A.) z nr licencyjnym 1786⁷². O jego dalszych osiągnięciach zawodowych wiadomo niewiele. Od około 1924 roku Gurney prowadził w centrum Londynu pracownię pod adresem 32 Craven Street, Strand, W.C.2 (Regent 4892)⁷³. W 1925 roku zmienił też adres zamieszkania na 17 Woodland Rise w dzielnicy Muswell Hill, uchodzącej za luksusową część Londynu⁷⁴. Szczegóły z jego życia prywatnego po powrocie do Wielkiej Brytanii, w tym wątki dotyczące ewentualnych związków małżeńskich lub potomstwa, pozostają niestety nieznanne. Arthur Edward Gurney zmarł w czwartym kwartale 1947 roku w Londynie⁷⁵.

Projekty i realizacje

Działalność Arthura E. Gurneya w Warszawie oraz na dawnych ziemiach Rzeczypospolitej od 1899 do 1915 roku wiązała się z powstaniem szeregu interesujących projektów i realizacji, różniących się pod względem zakresu i charakteru udziału brytyjskiego architekta w ich powstaniu. W niektórych przypadkach istnieją ponadto silne podstawy, by domniemywać o twórczym udziale Gurneya w ostatecznym kształcie architektonicznym budynków przypisywanych dotychczas wyłącznie innym projektantom. W dalszej części artykułu omówiono w kolejności chronologicznej projekty oraz realizacje powstałe z udziałem Gurneya wraz z wyszczególnieniem charakteru jego zaangażowania projektowo-budowlanego.

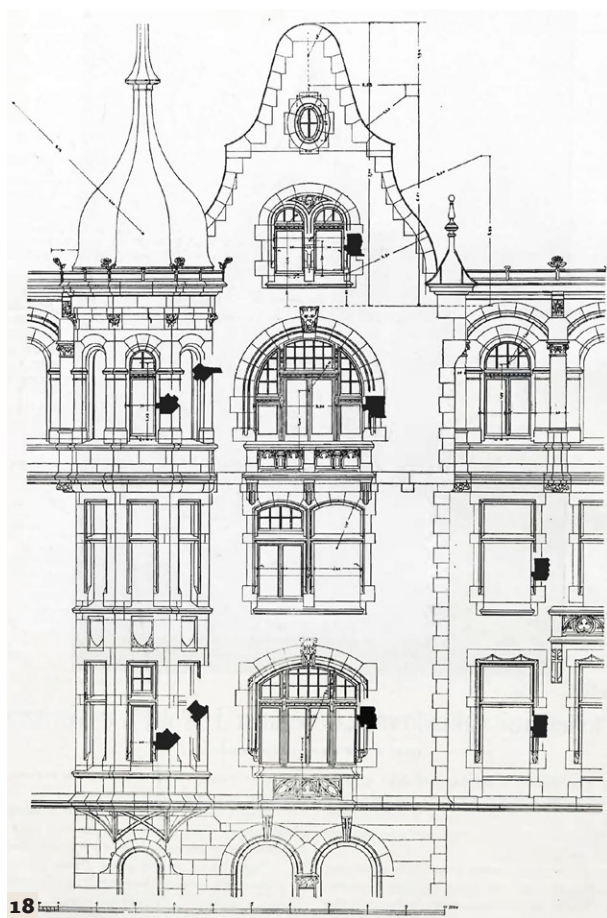
Dom firmy „Gebethner i Wolff” w Warszawie (1904-1905). Wzniesiona na nieregularnej, trójkątnej działce u zbiegu ulic Zgoda i Siennej (obecnie

the above-mentioned office were no longer as tight as before after 1912, nevertheless we cannot exclude that he participated in the above-mentioned investment. However, its execution was not achieved due to the outbreak of the war.

Despite of the outbreak of the World War I, Arthur Gurney stayed in Warsaw, which is confirmed by press notes relating to his activity in society discussed in the further part of this paper. Nevertheless, in spring 1915, due to advances of the approaching German army, as a British citizen, he was forced to leave the city and return to his homeland. At the beginning, he was domiciled on Stenson Road in Derby⁶⁸, from where he moved after a few years to 65 Alexandra Park Road N.10 in London⁶⁹. In the end of 1919, Gurney was named on the list of members of the Association of Technicians whose current addresses remain unknown⁷⁰. His absence on the First Meeting of Polish Architects in Warsaw in 1919 also indicated that he did not visit Poland at least until 1920⁷¹. In the following years, he most likely stayed in Great Britain, however, until 1925, it was possible to find his address in 15 Wielka Street (presently Lwowska Street) in Warsaw, alongside his address in London, in the Kalendar of the Royal Institute of British Architects in London. It is also worth mentioning that in 1921, Gurney obtained the basic membership title of the Royal Institute of British Architects in London (F.R.I.B.A.) with the licence number 1786⁷². We do not know much about his further professional achievements. Since about 1924, Gurney ran an atelier in the centre of London on 32 Craven Street, Strand, W.C.2 (Regent 4892)⁷³. In 1925, he also moved to 17 Woodland Rise in Muswell Hill considered as a luxurious part of London⁷⁴. The details relating to his private life after return to Great Britain, including those relating to potential marriages or offspring, unfortunately remain unknown. Arthur Edward Gurney died in the fourth quarter of the year 1947 in London⁷⁵.

Projects and realisations

The activity of Arthur E. Gurney in Warsaw and on the former territory of the Polish Republic from 1899 to 1915 resulted in creation of many interesting projects and realisations, diverse in terms of the scope

Sienkiewicza) kamienica wyróżniała się górującą nad otoczeniem siedmiopiętrową wieżą w narożniku. Parter, piętro i piwnice zajmowały księgarnia, biura oraz magazyny, natomiast wyższe kondygnacje przeznaczono na mieszkania. Architektura budynku stanowiła twórcze połączenie przetworzonych elementów gotyku, renesansu, baroku oraz wątków zaczerpniętych z budownictwa obronnego. Bryłę asymetrycznie projektowanych fasad urozmaicono wykuszami ze zwieńczeniem w formie międko ukształtowanych szczytów (il. 17-18). Udatne łączenie wyżej wspomnianych form stanowiło, nawiasem mówiąc, element autorskiego stylu Rogóyskiego, którego wczesny przykład przedstawiała zrealizowana w 1901 roku przy ul. Foksal 16 kamienica dla hr. Ksawerego Branickiego⁷⁶. Dom firmy „Gebethner i Wolff” niewątpliwie uchodził za jedną z najlepszych realizacji tego architekta⁷⁷. Nie dziwi zatem, iż część zastosowanych w kamienicy rozwiązań architektonicznych, w tym zwłaszcza kształt wieży i szczytów, powtórzono w innej przypisywanej Rogóyskiemu realizacji, mianowicie we wzniesionym około 1905 roku w tylnej części posesji przy ul. Dobrej 74 gmachu Inspekcji

and nature of contribution of the British architect to their erection. In some cases, there are reasonable grounds to suspect that Gurney brought a creative contribution into the final architectural shape of buildings up until now attributed only to other designers. In the further part of this article, we discuss in projects and realisations erected with involvement of Gurney along with specification of nature of his design and construction-related involvement in chronological order.

“Gebethner i Wolff” company house in Warsaw (1904-1905). A tenement house erected on an irregular, triangular plot of land at the crossroad of Zgoda and Sienna (presently Sienkiewicza) Streets distinguished itself with a eight-storey tower in the corner towering over the surrounding. The ground floor, first floor and basements were occupied by a bookstore, offices and storerooms, whereas higher storeys were destined for apartments. The architecture of the building constituted a creative combination of interpreted elements of Gothic, Renaissance, Baroque and motifs inspired by defensive constructions. The shape of asymmetrically designed façades was enriched with bay windows with a top in the form of softly formed gables (fig. 17-18). Successful combination of the above-mentioned forms constituted, by the way, an element of authorial style of Rogóyski, the early example of which is represented by a tenement house at 16 Foksal Street for count Ksawery Branicki erected in 1901⁷⁶. The house of „Gebethner i Wolff” company was undoubtedly considered as one of the best realisations of this architect⁷⁷. Therefore, we are not surprised that a part of architectural solutions applied in the tenement house, including

18. Kamienica firmy „Gebethner i Wolff” w Warszawie, detal fasady od ul. Zgoda wg projektu B. Brochwicz-Rogóyskiego. Źródło: „Przegląd Techniczny” 1907, nr 4, s. 46

18. The tenement house of “Gebethner i Wolff” company in Warsaw, detail of façade from Zgoda Street according to the project of B. Brochwicz-Rogóyski. Source: “Przegląd Techniczny” 1907, No. 4, p. 46

19. Widok gmachu Inspekcji Sieci Kanalizacyjnej i Wodociągowej na tyłach posesji przy ul. Dobrej 74 w Warszawie (stan przed 1939 r.). Źródło: W. Rabczewski (red.), *Wodociągi i Kanalizacja m. st. Warszawy 1886-1936*, Warszawa 1937, s. 432

19. A view of the building of Inspectorate of Sewerage and Waterworks Network on the back of property at 74 Dobra Street in Warsaw (before 1939). Source: W. Rabczewski (ed.), *Wodociągi i Kanalizacja m. st. Warszawy 1886-1936*, Warszawa 1937, p. 432

19

Sieci Kanalizacyjnej i Wodociągowej (il. 19)⁷⁸. Gurney odpowiedzialny był za kierowanie budową omawianej kamienicy na podstawie projektu Rogóyskiego. Co ciekawe, w artykule poświęconym tej realizacji na łamach prasy branżowej wzmiankowano, iż „Lice w ogólnym układzie brył i zarysu utrzymane jest w charakterze architektury niemieckiej, przez wprowadzenie jednak motywów wczesnego gotyku w szczegółach i zdobieniach wpada nieco w charakter angielszczyzny”⁷⁹. Mając na uwadze powiązania Gurneya z Rogóyskim, domyślać się można, że prócz prowadzenia budowy mógł on mieć także pewien wpływ na ostateczny kształt architektoniczny kamienicy. Bliższą analizę wspomnianych zależności uniemożliwiło niestety częściowe zniszczenie budynku w okresie drugiej wojny światowej, a następnie rozbiórka około 1950 roku.

Zespół stadniny w Zakozielu (1906-1908). Zrealizowany w Zakozielu zespół składał się z trzech obiektów wykonanych przypuszczalnie w konstrukcji ryglowej, mianowicie centralnie rozmieszczonego budynku stadniny oraz przylegających do niego po bokach domu woźnicy i domu leśniczego. Znacznej długości bryłę zespołu urozmaicono usytuowanym prostopadle względem pozostałych obiektów i dominującym względem nich wysokością domem

w particular the shape of the tower and gables, were repeated in another realisation attributed to Rogóyski, i.e. the building of Inspectorate of Sewerage and Waterworks Network (fig. 19), erected around 1905 at the back of the property at Dobra 74⁷⁸. Gurney was in charge of management of the construction site of this tenement house on the basis of Rogóyski's project. What is interesting, it was mentioned in an article dedicated to this realisation in the industry press “that faces in a general layout of shapes and outline are maintained in the spirit of German architecture, however, through introduction of motifs of early Gothic in details and ornaments, its nature becomes somewhat British”⁷⁹. Taking into account connections between Gurney and Rogóyski, we can suppose that apart from managing the construction site, he could also have some influence on the final architectural shape of the tenement house. However, a deepened analysis of the above-mentioned correlations was unfortunately impeded by a partial damage of the building during the World War II, and then demolition in approx. 1950.

Stud farm complex in Zakoziel (1906-1908). A complex erected in Zakoziel is composed of three facilities made probably as timber framing construction: a centrally located stud farm building, as well as a coachman house and a forester house adjacent to it on the sides. The shape of the complex of considerable length was enriched with a forester house oriented perpendicularly to other facilities and dominant in terms of its height. The complex was characterised by a picturesque, asymmetrical composition of the façade, as well as by elements characteristic for British architecture maintained in the spirit of Arts and Crafts, such as doubled gables, geometric divisions of balustrades or decorative, bricked chimneys with an extension in the top part (fig. 20). It was indicated in the description of the project that numerous elements of stud farm equipment, including among others models of window and door woodwork made of English oak on the scale 1:1 along with hinges, as well as models of lead lamps were made directly in England, and then sent to Warsaw in order to duplicate them⁸⁰. We know from notes of A. Gurney that he was managing the construction site of the above-mentioned complex on the basis of the E. T. Powell's project, which required undoubtedly

leśniczego. Zespół odznaczał się malowniczą, asymetryczną kompozycją elewacji, jak również elementami charakterystycznymi dla utrzymanej w duchu Arts and Crafts architektury brytyjskiej, takimi jak zdwojone szczyty, geometryczne podziały balustrad czy dekoracyjne ceglane kominy z poszerzeniem w partii zwieńczenia (il. 20). W opisie zrealizowanego projektu zaznaczono, iż liczne elementy wyposażenia stadnin, w tym między innymi wzorcowe modele stolarki okiennej i drzwiowej z angielskiego dębu w skali 1:1 wraz z zawiasami, a także modele lamp ołowianych wykonano bezpośrednio w Anglii, a następnie przesłano do Warszawy celem powielenia⁸⁰. Z zapisków A. Gurneya wiemy, że kierował budową wspomnianego zespołu na podstawie projektu E.T. Powella, co niewątpliwie wymagało dostosowania go do warunków miejscowych oraz opracowania rysunków wykonawczych. Zespół stadniny w Zakozielu nie zachował się niestety do czasów współczesnych, ulegając zniszczeniu w okresie drugiej wojny światowej.

Wieżowiec firmy „Cedergren” w Warszawie (1908-1910). Nowa siedziba firmy „Cedergren” przy ul. Zielnej 39 zrealizowana została jako ośmiopiętrowa wieża z tarasem na dachu dostępnym z górującej ponad nim wieżyczki wieńczącej główną klatkę schodową. Architektura budynku stanowiła romantyczną interpretację średniowiecznej wieży obronnej z wprowadzeniem szeregu przetworzonych motywów charakterystycznych dla wcześniejszych dzieł Rogóyskiego, jak pseudomachikuly, pseudokrenelaż, zlokalizowana w narożnym wykuszu pomocnicza klatka schodowa czy wydatne fryzy arkadkowe w partii zwieńczenia (il. 21-22). Wzniesiony z zastosowaniem żelbetowego szkieletu słupowo-belkowego gmach

an adaptation thereof to local conditions and drawing up of executive drawings. Unfortunately, the stud farm complex in Zakoziel has not remained to this day, since it was destroyed during the World War II.

“Cedergren” company skyscraper in Warsaw (1908-1910). A new head office of “Cedergren” company at 39 Zielna Street was erected as an nine-storey tower with a terrace on the roof accessible from a turret towering over it and crowning the main staircase. The architecture of the building constituted a Romantic interpretation of a medieval defensive tower with introduction of a series of transformed motifs characteristic for earlier works of Rogóyski, such as pseudo-machicolations, pseudo-battlement, an auxiliary staircase located in the corner window bay or impressive arched friezes in the top part (fig. 21-22). The building erected with the use of a column and beam structure made of reinforced concrete was filled mainly with offices, connection rooms and storerooms. The façade was finished with chamotte brick and with a granite cladding in the plinth part.

20. Zespół stadnin w Zakozielu, rysunki perspektywiczne oraz plan wg projektu Edwarda T. Powella. Źródło: „The building news and engineering journal” 1916, July-December, vol. 111, s. 276-277

20. A complex of stud farms in Zakoziel, perspective drawing and plan according to the project of Edward T. Powell. Source: “The building news and engineering journal” 1916, July-December, vol. 111, pp. 276-277

21. Widok górnego fragmentu elewacji frontowej wieżowca przy ul. Zielnej 39 wraz ze zwieńczeniem (stan na sierpień 1944 r.). Fot. Eugeniusz Lokajski, Fototeka Muzeum Powstania Warszawskiego, sygn. MPW-IN/268

21. A view of the upper part of front façade of the skyscraper at 39 Zielna Street along with the top (as of August 1944). Photo by Eugeniusz Lokajski, Fototeka (photographical library) of the Warsaw Rising Museum, ref. MPW-IN/268

22. Widok elewacji podwórzowych oraz ścian szczytowych budynków przy ul. Zielnej 37 i 39 z widocznym pierwotnym rozmieszczeniem oraz architekturą klatek schodowych (stan na sierpień 1944 r.). Fot. Joachim Joachimczyk, Fototeka Muzeum Powstania Warszawskiego, sygn. MPW-IK/1845

22. A view of the courtyard façades and gables of the buildings at 37 and 39 Zielna Street with visible original layout and architecture of staircases (as of August 1944). Photo by Joachim Joachimczyk, Fototeka of the Warsaw Rising Museum, ref. MPW-IK/1845

23. Widok dawnych gmachów szwedzkiego Towarzystwa Telefonów „Cedergren” przy ul. Zielnej 37 i 39 w 1988 r., po remoncie i przebudowie przeprowadzonej w 2. połowie lat 60. XX w. Fot. Grażyna Rutowska, Narodowe Archiwum Cyfrowe, sygn. 40-W-110-9

23. A view of former buildings of Swedish Telephone Company “Cedergren” at 37 and 39 Zielna Street in 1988, after a renovation and reconstruction carried out in the 2nd half of 1960s. Photo by Grażyna Rutowska, National Digital Archives, ref. 40-W-110-9

21

22

23

wypełniały głównie biura, sale połączeń i magazyny. Elewacje wykończono cegłą szamotową, a w partii cokołowej okładziną z granitu. A. Gurney odpowiedzialny był za opracowanie projektu wykonawczego omawianego wieżowca na podstawie szkiców B. Rogóyskiego⁸¹, jak również nadzór nad pracami budowlanymi realizowanymi szczegółowo przez firmę W. Czosnowskiego⁸². W 1944 roku budynek uległ znaczącym uszkodzeniom ze zniszczeniem głównej

A. Gurney was in charge of elaboration of an executive project of this skyscraper on the basis of drafts of B. Rogóyski⁸¹, as well as of surveillance over construction works carried out in detail by W. Czosnowski's company⁸². In 1944, the building was significantly damaged, along with the damage of the main staircase and the top. It was restored only in the second half of 1960s with a reconstructed and simplified façade and a new glass pavilion at the level of former terrace (fig. 23).

Tenement house of Piotr Drzewiecki in Warsaw (1909-1910). The building was erected as a six-storey tenement building on a relatively wide plot of land at present address Aleje Jerozolimskie 57. Decorated with two window bays, asymmetrical façade represented an early modern interpretation of castle and defensive architecture (fig. 24). The building was covered with a high roof with uneven steepness of the pitches with a top part in the form of two gables that were different in terms of shape and size, in axes above the window bays. Initially, the building was dedicated exclusively for apartments for rent. Gurney drawn up the architecture project of the tenement house by himself, and then he also probably managed the construction site. From 1915, the major part of its surface area was occupied by a children's hospital,

klatki schodowej oraz zwieńczenia. Do eksploatacji przywrócony został dopiero w 2. połowie lat 60. XX wieku z przebudowaną i uproszczoną elewacją oraz nowym przeszklonym pawilonem na poziomie dawnego tarasu (il. 23).

Kamienica Piotra Drzewieckiego w Warszawie (1909-1910). Budynek wzniesiono jako pięciopiętrową kamienicę czynszową na stosunkowo szerokiej działce pod obecnym adresem Al. Jerozolimskie 57. Urozmaicona dwoma wykuszami, asymetryczna elewacja frontowa przedstawiała wczesnomodernistyczną interpretację architektury zamkowo-obronnej (il. 24). Budynek przekryto wysokim dachem o nierównych spadkach połączy ze zwieńczeniem w formie dwóch różniących się rozmiarem i kształtem szczytów w osiach ponad wykuszami. Z początku w budynku mieściły się wyłącznie mieszkania na wynajem. Gurney samodzielnie opracował projekt architektoniczny wspomnianej kamienicy, zapewne kierując następnie także jej budową. Od około 1915 roku większość kubatury zajął szpital dziecięcy, z powodzeniem funkcjonujący w tej lokalizacji aż do 2007 roku. Budynek w okresie eksploatacji nie uległ znacznym zniszczeniom. W 2016 roku rozpoczęto prace projektowe nad modernizacją kamienicy i jej adaptacją do nowych funkcji.

Kościół w Mąkoszynie (1911). Niezrealizowany projekt kościoła w Mąkoszynie (obecnie województwo wielkopolskie) powstał jako samodzielna praca

24

functioning successfully in this location up until 2007. The buildings has not been significantly damaged during its use. Design works on modernisation of the tenement building and its adaptation to new functions were undertaken in 2016.

The Church in Mąkoszyn (1911). A non-executed project of the Church in Mąkoszyn (presently Wielkopolskie voivodeship) was created as an independent competition work of A. Gurney for the 29th Competition of the Society of Architects in Warsaw. The project was characterised by a relatively developed shape with a central tower, as well as by a free combination of simplified and transformed elements of

Romanesque and Gothic origin (fig. 25). Without a doubt, the jury appreciated solutions proposed by Gurney, awarding his work with the second prize. However, the winner of the competition who then executed the project of the church was Zdzisław Mączyński⁸³.

The Church in Włocławek (1911). A non-executed project of the Church in Włocławek was created as a independent competition work of A. Gurney for the 30th Competition of the Society of Architects in

24. Kamienica P. Drzewieckiego w Al. Jerozolimskich w Warszawie, rysunek elewacji z rekonstrukcją układu otworów drzwiowych i okiennych wg stanu pierwotnego. Źródło: inwentaryzacja wg pomiarów własnych do projektu przebudowy i nadbudowy autorstwa zespołu firmy „Proart” A. Rostkowska w 2017 r.

24. The tenement house of P. Drzewiecki in Aleje Jerozolimskie in Warsaw, a drawing of the façade with reconstruction of arrangement of door and window openings according to the original state. Source: inventory according to own measurements for the project of reconstruction and superstructure by the team of “Proart” A. Rostkowska company in 2017

25. Projekt A. Gurneya na XXIX konkurs Koła Architektów na kościół w Mąkoszynie w 1911 r., perspektywa, przekrój i rzut. Źródło: „Architekt” 1911, nr 4-5, tabl. 11

25. Project of A. Gurney in the 29th competition of the Society of Architects for the Church in Mąkoszyn in 1911, perspective, cross-section and graphical projection. Source: “Architekt” 1911, No. 4-5, plate 11

26. Projekt A. Gurneya na XXX konkurs Koła Architektów na kościół we Włocławku w 1911 r., perspektywa. Źródło: „Przegląd Techniczny” 1911, nr 45, s. 585

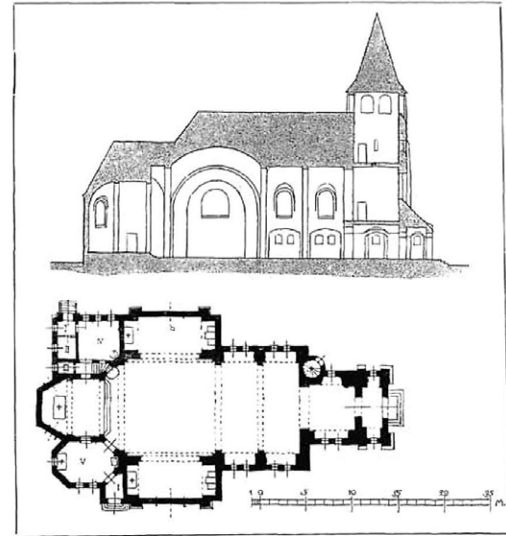
26. A project of A. Gurney in 30th competition of the Society of Architects for the Church in Włocławek in 1911, a perspective. Source: “Przegląd Techniczny” 1911, No. 45, p. 585

konkursowa A. Gurneya na XXIX konkurs Koła Architektów w Warszawie. Projekt charakteryzował się stosunkowo rozbudowaną bryłą z centralną wieżą, jak również swobodnym zestawieniem uproszczonych i przetworzonych elementów o romańskiej oraz gotyckiej proveniencji (il. 25). Sąd konkursowy niewątpliwie docenił proponowane przez Gurneya rozwiązania, honorując jego pracę drugą nagrodą. Zwycięstwo w konkursie, a także późniejsza realizacja kościoła przypadły jednakże Zdzisławowi Mączyńskiemu⁸³.

Kościół we Włocławku (1911). Niezrealizowany projekt kościoła we Włocławku powstał jako samodzielna praca konkursowa A. Gurneya na XXX konkurs Koła Architektów w Warszawie. Projekt odznaczał się romantycznym zestawieniem wątków wywodzących się z architektury romańskiej oraz gotyckiej ze zwieńczeniem w formie asymetrycznie położonej wieży od frontu (il. 26). Praca brytyjskiego architekta nie zdobyła niestety nagrody ani wyróżnienia. Sąd konkursowy w komentarzu do projektu wzmiankował ponadto, iż „Przylepiona z tyłu do prezbiterium kaplica, wykazuje brak skryształizowanej myśli w dobrym skądinąd planie. Kaplice ze względu na ich przeznaczenie, źle usytuowane. Elewacje poprawne, akademickie”⁸⁴. Nagrodą pierwszą uhonorowano pracę Czesława Przybylskiego⁸⁵.

Kamienice braci Gustawa i Maksymiliana Hornów oraz Ignacego Rupiewicza w Warszawie (1911-1912). Dwa pięciopiętrowe domy czynszowe wzniesione na szczególnie płytkich działkach przy ul. Lwowskiej (dawniej Wielkiej) 15 oraz 17, u zbiegu z ul. Koszykową. Wczesnomodernistyczna architektura kamienic stanowiła rozwinięcie

25

Warsaw. The project was characterised by a Romantic combination of motifs originating from Romanesque and Gothic architecture with a top in the form of asymmetrically located front tower (fig. 26). Unfortunately, the work of the British architect was not awarded neither with a prize nor with a honourable mention. Moreover, the jury mentioned in the comment to the project that “the chapel clinging to the chancel on the back shows a lack of crystallised idea in a quite good plan. The locations of chapels, due to their destination, is wrong. Façades are correct, academic”⁸⁴. First prize was awarded to Czesław Przybylski⁸⁵.

Tenement buildings of Gustaw and Maksymilian Horn brothers and Ignacy Rupiewicz in Warsaw (1911-1912). Two six-storey tenement houses erected on particularly hollow plots of land in

26

27

Lwowska Street (former Wielka Street) 15 and 17, at the crossroad with Koszykowa Street. An early-modern architecture of tenement buildings constituted an extension of a manner of combination of stronghold and defensive forms with geometrical motifs of late Art Nouveau that was characteristic for the work of A. Gurney. Façades were characterised by an asymmetrical composition with introduction of a series of window bays, balconies and gables diversified in terms of their shape, outreach and elaboration (fig. 27). Projects of both tenement houses were drawn up by Gurney on his own, then he certainly managed construction works during their execution. The tenement house under the number 15 was commonly referred to as

charakterystycznej dla twórczości A. Gurneya manieri łączenia form warowno-obronnych oraz zgeometryzowanych motywów późnosecesyjnych. Elewacje charakteryzowały się asymetryczną kompozycją z wprowadzeniem szeregu różniących się od siebie kształtem, wysięgiem oraz opracowaniem wykuszy, balkonów, a także szczytów (il. 27). Projekty obu kamienic Gurney opracował samodzielnie, zapewne kierując następnie również pracami budowlanymi przy ich realizacji. Kamienicę pod nr 15 potocznie określano jako dom „Pod Sokołem” w nawiązaniu do znacznych rozmiarów rzeźby sokoła wprowadzonej u nasady jednego z wykuszy⁸⁶. W 1944 roku oba budynki uległy spaleni w partii zwieńczenia. Remontowane kilkakrotnie po 1945 roku, zachowały się do czasów współczesnych

“Pod Sokołem” [“Under the Falcon”] house, referring to a huge sculpture of a falcon put underneath one of the bay windows⁸⁶. In 1944, the top parts of both buildings were burnt. Renovated many times after 1945, they remain to the present day in a condition similar to the original one along with numerous interior and equipment elements.

Tenement house of Stanisław Rostkowski in Warsaw (1912-1913). A distinctive due to its size, seven-storey tenement house erected as an extension and superstructure of an older building located at present address Aleje Jerozolimskie 99. A significant width of the property enabled atypical layout solution with introduction of two symmetrical, perpendicularly-oriented towards the street, somewhat corner fronthouses flanking the interior courtyard partially

27. Kamienica braci Hornów i Rupiewicza przy ul. Lwowskiej 17 w Warszawie, rysunek elewacji z rekonstrukcją dachu i zwieńczenia wg stanu pierwotnego. Źródło: inwentaryzacja wg pomiarów własnych w 2018 r.

27. The tenement house of Horn brothers and Rupiewicz at 17 Lwowska Street in Warsaw, a drawing of the façade with reconstruction of the roof and the top according to the original state. Source: inventory according to own measurements in 2018

28. Widok kamienicy S. Rostkowskiego w Al. Jerozolimskich 99 w Warszawie (stan na 2011 r.). Fot. P. Kilanowski

28. A view of the tenement building of S. Rostkowski at 99 Aleje Jerozolimskie in Warsaw (as of 2011). Photo by P. Kilanowski

29. Biblioteka publiczna przy ul. Koszykowej, rysunek elewacji wg pierwotnej koncepcji J. Heuricha młodszego przy współpracy W. Marconiego. Źródło: „Architektura i Budownictwo” 1925-1926, nr 12, s. 17

29. The Public Library in Koszykowa Street, a drawing of the façade according to the original concept of J. Heurich Junior in cooperation with W. Marconi. Source: “Architektura i Budownictwo” 1925-1926, No. 12, p. 17

30. Biblioteka publiczna przy ul. Koszykowej, rysunek elewacji wg projektu wykonawczego A. Gurneya, sygnowany jego nazwiskiem i datą 29.07.1912 r. Źródło: „Świat” 1912, nr 32, s. 8

30. The Public Library in Koszykowa Street, a drawing of the façade according to the executive project of A. Gurney, signed with his name and dated 29.07.1912. Source: “Świat” 1912, No. 32, p. 8

w stanie zbliżonym do pierwotnego wraz z licznymi elementami wystroju i wyposażenia.

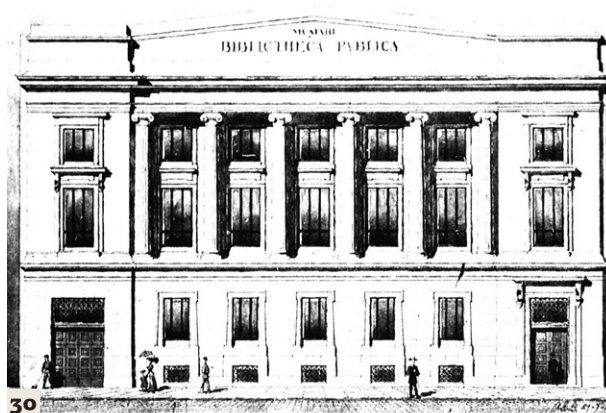
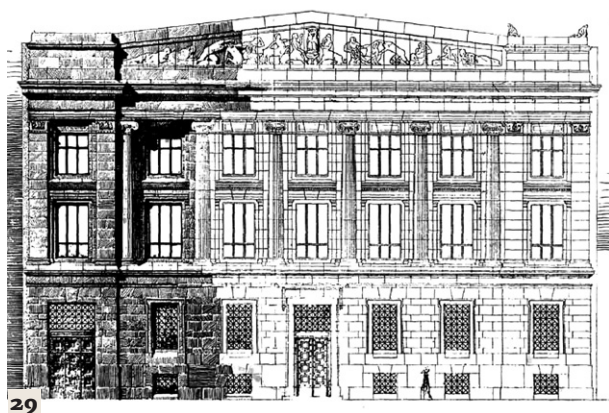
Kamienica Stanisława Rostkowskiego w Warszawie (1912-1913). Wyróżniający się rozmiarami sześciopiętrowy dom czynszowy zrealizowany jako rozbudowa i nadbudowa starszego obiektu pod obecnym adresem Al. Jerozolimskie 99. Znaczna szerokość posesji umożliwiła niestandardowe rozwiązanie planu z wprowadzeniem dwóch symetrycznych, usytuowanych prostopadłe względem ulicy, niejako narożnych domów frontowych flankujących wewnętrzne podwórze, od frontu częściowo otwarte na ulicę, natomiast w części tylnej ograniczone oficyną poprzeczną. Elewacje frontowe urozmaicono zróżnicowanymi w kształcie oraz detalu balkonami, wykuszami, a także formowanymi miękką linią szczytami. Architektura kamienicy stanowiła dalszy przykład mariażu form i motywów romantycznych oraz późnosecesyjnych w twórczości Gurneya. W stosunku do wcześniejszych jego realizacji kamienica ta miała wszelako zauważalnie mniej cech o proveniencji zamkowo-obronnej. Omawiana inwestycja również stanowiła samodzielne opracowanie projektowe A. Gurneya, najprawdopodobniej obejmujące także kierownictwo budowy. Dach budynku wraz ze zwieńczeniem uległy zniszczeniu wskutek pożaru we wrześniu 1939 roku. Do czasów współczesnych elementy te nie doczekały się odtworzenia w pierwotnym kształcie (il. 28).

Biblioteka Publiczna w Warszawie (1912-1914). Zrealizowana przy ul. Koszykowej 26 biblioteka złożona była z dwupiętrowego gmachu frontowego oraz zespołu piętrowych oficyn w tylnej części posesji. Fasadę budynku zaprojektowano z zastosowaniem motywów popularnej wówczas w Warszawie

opened to the street from the front side, whilst limited by a transversal backhouse in the rear part. Façades were decorated with balconies and bay windows diversified in terms of shapes and details as well as gables drawn with a soft line. The architecture of the tenement building constituted a further example of marriage of forms and motifs inspired by Romanticism and late Art Nouveau in the work of Gurney. As compared to his previous realisations, this tenement building had less characteristics of castle-based and defensive provenance. The above-discussed investment also constituted an independent project of A. Gurney, that most likely also comprised the construction site management. The roof of the building along with the top part were damaged due to a fire in September 1939. These elements have not been restored in their original form up till now (fig. 28).

The Public Library in Warsaw (1912-1914). The Library erected at 26 Koszykowa Street was

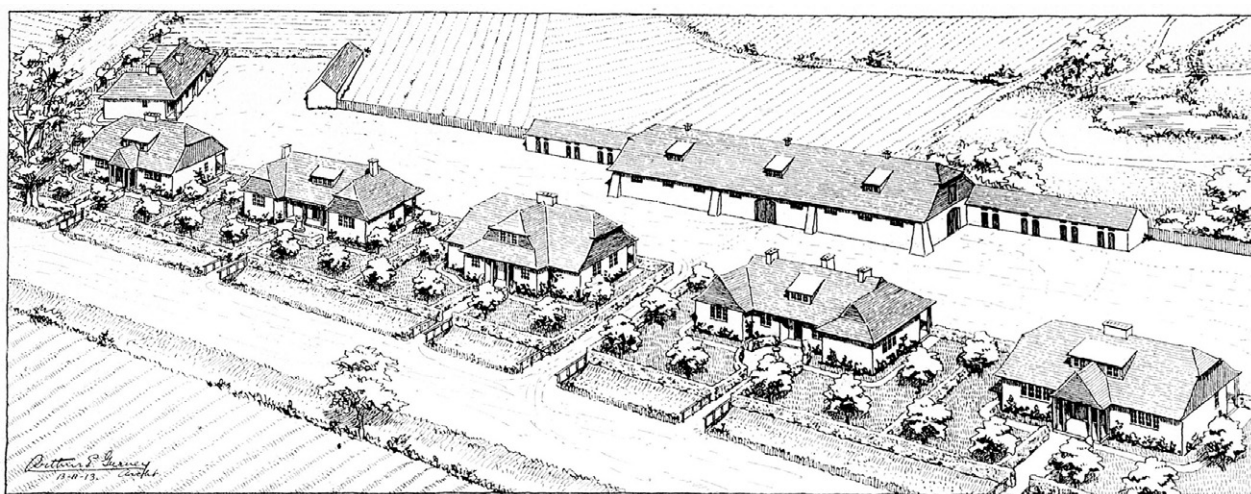

klasycystycznej odmiany architektury wczesnego modernizmu (il. 29-30). Efekt powagi i monumentalności uzyskano między innymi poprzez wprowadzenie osiowej, symetrycznej kompozycji, rytmu półkolumn w porządku jońskim, a także zwieńczenia w formie przetworzonego tympanonu. A. Gurney odpowiedzialny był za opracowanie projektu wykonawczego na podstawie wcześniejszej koncepcji architektonicznej autorstwa Jana Heuricha młodszego przy współudziale Władysława Marconiego. Zachowane rysunki wskazują jednak, iż Gurney wprowadził liczne istotne zmiany względem wcześniejszej propozycji Heuricha i Marconiego. Rozbudowywany po 1918 roku zespół uległ częściowemu zniszczeniu pod koniec drugiej wojny światowej⁸⁷. Budynek frontowy przetrwał natomiast w stanie zbliżonym do pierwotnego, stanowiąc współcześnie wizytówkę zmodernizowanej i znacznie rozbudowanej w 2015 roku biblioteki.

Kolonia domków dla służby folwarcznej w Fabiankach (1913-1914). Kolonia w oryginale złożona była z sześciu murowanych domków mieszkalnych w trzech zróżnicowanych podtypach oraz wspólnej murowanej obory z chlewami i zabudowaniami go-

composed of a three-storey front building and a complex of two-storey backhouses in the rear part of the property. The façade was designed with the use of motifs of a classic variant of early modernism architecture popular in Warsaw at that time (fig. 29-30). The effect of seriousness and monumentality was obtained among others through introduction of an axial, symmetrical composition, rhythm of semicolumns in the Ionic order, as well as the top in the form of a transformed tympanum. A. Gurney was in charge of drawing up the executive project on the basis of earlier architectural concepts of Jan Heurich Junior in cooperation with Władysław Marconi. The preserved drawings indicate however that Gurney introduced numerous significant changes as compared to the earlier proposal of Heurich and Marconi. The complex extended after 1918, was partially damaged at the end of the World War II⁸⁷. The front building has remained in turn in a condition similar to the original one, constituting nowadays a showpiece of a modernised library significantly extended in 2015.

Colony of houses for farm servants in Fabianki (1913-1914). The colony was originally composed of

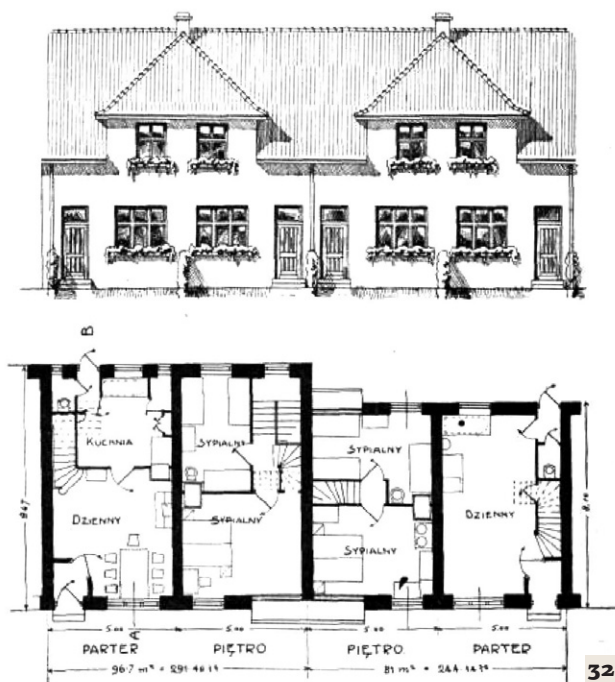
spodarskimi (il. 31). Każdy z domków mieścił wspólną sień oraz dwa niezależne mieszkania. Architektura kolonii stanowiła połączenie miejscowych tradycji architektonicznych oraz wpływów brytyjskich między innymi dzięki wprowadzeniu dachów półszczytowych i naczółkowych, szerokich, otwieranych okien z podziałem szczeblinami na drobniejsze kwadratowe pola czy kwiatowych ogródków od frontu. Kolonia była następnym samodzielnym opracowaniem projektowym A. Gurneya, który zapewne kierował

six masonry residential houses in three differentiated subtypes and a common masonry barn with pigsties and farm buildings (fig. 31). Each of the houses had a common vestibule and two separate dwellings. The architecture of the colony constituted a combination of local architectural traditions and influences of the British one, among others thanks to the introduction of Dutch gable roofs and Jerkinhead roofs, wide, openable windows divided by muntin bars into smaller, square fields or flower gardens at the front.

również pracami budowlanymi. Zrealizowany zespół pod wieloma względami uchodził za wzorcowy, wnoszący zupełnie nową jakość względem zabudowy folwarcznej powstającej wcześniej na ziemiach polskich⁸⁸. Do czasów współczesnych przetrwały niestety jedynie cztery domki, częściowo przekształcone z wprowadzeniem między innymi wtórnych podziałów wnętrz, wykończenia ścian, a także wymianą stolarki drzwiowej i okiennej.

Domy szeregowe w ramach kolonii „Nowa Warszawa” na Młocinach (1913-1914). Niezrealizowany, samodzielny projekt domów szeregowych autorstwa A. Gurneya stanowił jeden z elementów składowych ambitnej koncepcji przedmieścia ogrodu pod Warszawą. Projekt składał się z piętrowych segmentów mieszkalnych, mieszczących na parterze pokój dzienny, ustęp, a w części segmentów także kuchnię, jak również po dwie sypialnie z łazienkami na piętrze. Szerokość każdego segmentu liczyć miała 5 m, podczas gdy głębokość projektowano w dwóch wariantach, odpowiednio 8,10 lub 9,67 m (il. 32). W projekcie kolejne domy połączono dwuspadowym dachem o kalenicowym układzie, urozmaiconym facjatkami wspólnymi dla każdej pary kolejnych segmentów. Zachowane rysunki wskazują, że koncepcja Gurneya zakładała także niewielkie ogródki od frontu, wydzielone żywopłotami na modłę angielską⁸⁹. Realizacja inwestycji nie doszła do skutku w wyniku wybuchu pierwszej wojny światowej.

Rozbudowa browaru „Haberbusch i Schiele” w Warszawie (1914). Przedmiot projektu stanowiła zapewne dwukondygnacyjna nadbudowa jednego z parterowych pawilonów tworzących kompleks browaru przy ul. Żelaznej 59⁹⁰. Gurney odpowiedzialny

The colony was a next independent project of A. Gurney, who certainly managed construction works too. The constructed complex was considered as a model one in many aspects, bringing a whole new quality as compared to farm buildings built on the territory of Poland before⁸⁸. Unfortunately, only four houses have remained till the present and they have been partially transformed with introduction of among others secondary internal divisions, wall finishes, as well as replacement of windows and door woodwork.

Terraced houses in the framework of “Nowa Warszawa” colony in Młociny (1913-1914). A non-executed, autonomous project of terraced houses designed by A. Gurney was one of components of ambitious concept of garden-suburbs near Warsaw. The project was composed of two-storey residential segments with a living room, WC and in some of the segments also a kitchen on the ground floor, as well as two bedrooms with bathrooms on the first floor. The width of each segment was supposed to be of 5 m, while the depth was designed in two variants, 8.10 or 9.67 m respectively (fig. 32). According to the project, the houses were joined by a double-pitched roof connected with ridge, decorated with mansards common for each pair of subsequent segments. The preserved drawings indicate that Gurney’s concept presumed small front gardens, divided by hedges in the English fashion⁸⁹. The execution of the investment was not achieved due to the outbreak of the World War I.

31. Kolonia domków folwarcznych w Fabiankach, perspektywa z lotu ptaka wg projektu A. Gurneya, sygnowana jego nazwiskiem i datą 13.11.1913 r. Źródło: „Tygodnik Ilustrowany” 1914, nr 5, s. 89

31. The colony of farm houses in Fabianki, a bird’s-eye view according to the project of A. Gurney, signed with his name and dated 13.11.1913. Source: “Tygodnik Ilustrowany” 1914, No. 5, p. 89

32. Domy szeregowe w ramach kolonii „Nowa Warszawa” na Młocinach pod Warszawą, rysunek elewacji oraz rzut wg projektu A. Gurneya. Źródło: W. Dobrzyński (red.), *Postępy idei miast ogrodów w Anglii i u nas*, Warszawa 1914, s. 45

32. Terraced houses of “Nowa Warszawa” colony in Młociny near Warsaw, a drawing of the façade and a graphical projection according to the project of A. Gurney. Source: W. Dobrzyński (ed.), *Postępy idei miast ogrodów w Anglii i u nas*, Warszawa 1914, p. 45

był za opracowanie projektu i najprawdopodobniej kierował następnie pracami budowlanymi. Niestety architektura wspomnianej nadbudowy pozostaje bliżej nierozpoznana w związku z brakiem materiałów ilustracyjnych oraz zniszczeniem większości zabudowań browaru w 1944 roku.

Drukarnia dla Piotra Laskauera w Warszawie (1914). Zlokalizowana przy ul. Nowy Świat 41 drukarnia Piotra Laskauera i Władysława Babickiego uchodziła za jedną z największych tego typu firm w Warszawie przed 1914 rokiem. Wśród jej klientów wymienić należy między innymi wydawnictwo „Gebethner i Wolff”⁹¹, którego siedzibę, jak już wcześniej wspomniano, wzniosła firma „Rogóyski, b-cia Horn i Rupiewicz”. Pozwala to domniemywać, iż również zlecenie budowy drukarni mogło być związane z wcześniejszą działalnością A. Gurneya w strukturach przywoływanej firmy. Analiza tzw. Planu Lindleya wraz z późniejszymi aktualizacjami wskazuje, że omawiany projekt drukarni najprawdopodobniej zrealizowano w ramach zabudowy istniejącej na działce we wcześniejszym okresie⁹². Gurney odpowiedzialny był za projekt i zapewne prowadził również prace budowlane. Większość zabudowy posesji przy ul. Nowy Świat 41 uległa niestety całkowitemu zniszczeniu w 1944 roku (z częściową rekonstrukcją części frontowej po 1945 roku).

Centrala telefoniczna w Grodnie (1914). Bliżej nierozpoznany, zapewne samodzielny projekt Gurneya wraz z realizacją. Obiekt prawdopodobnie nieukończony lub zniszczony w okresie pierwszej wojny światowej.

Działalność stowarzyszeniowa

Arthur E. Gurney niemal od początku swego pobytu na ziemiach polskich przejawiał społeczne zaangażowanie, czego świadectwem było między innymi jego członkostwo i udział w pracach licznych stowarzyszeń i organizacji. Jednym z nich było Warszawskie Towarzystwo Wioślarskie (WTW), w którego strukturach udzielał się od 1900 do 1915 roku (il. 33). Ze wzmianek opublikowanych w prasie popularnej dowiadujemy się, iż w ramach WTW Gurney brał udział między innymi w konkursie pływackim w lipcu 1900 roku⁹³, konkursie wioślarskim w sierpniu 1905 roku (jako wioślarz)⁹⁴ czy naradach delegatów

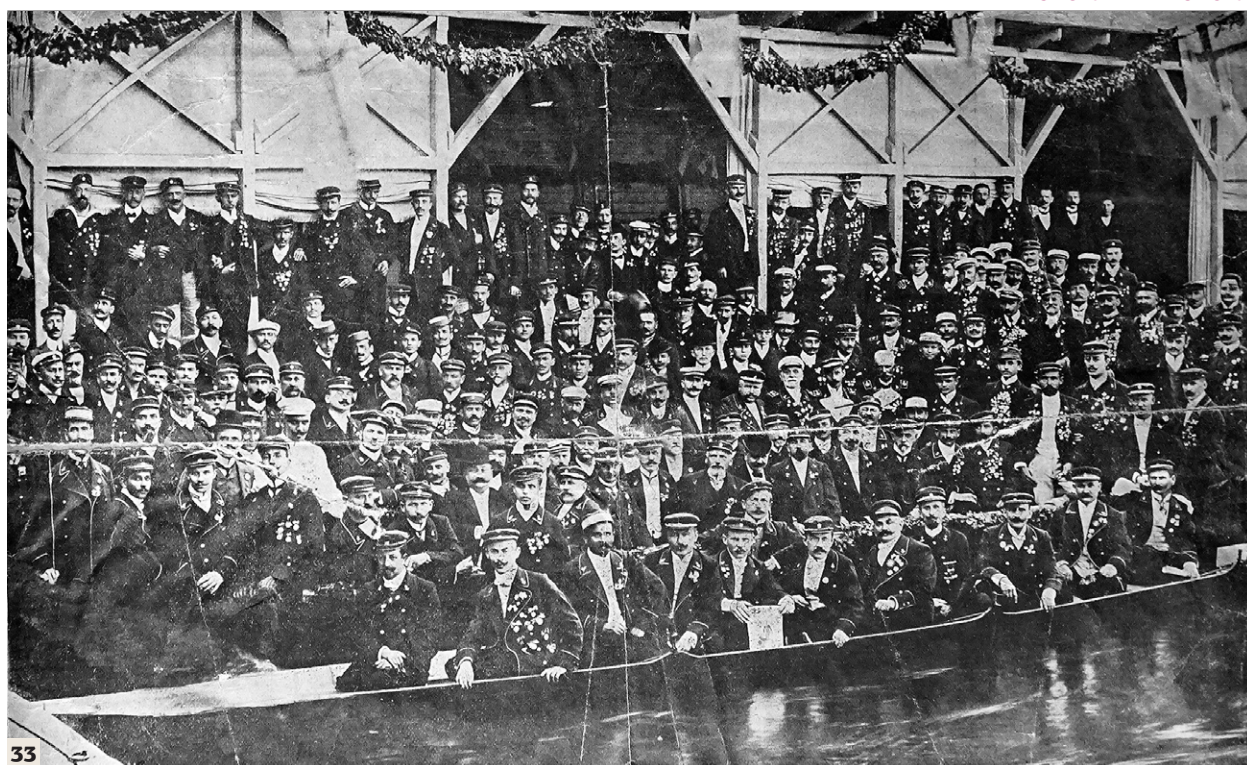
Extension of “Haberbusch i Schiele” brewery in Warsaw (1914). The subject of the project was probably a two-storey superstructure of one of single-storey pavilions creating the brewery complex at 59 Żelazna Street⁹⁰. Gurney was in charge of drawing up the project and most likely he was managing the construction works later on. Unfortunately, the architecture of the above-mentioned superstructure remains unrecognised due to the lack of visual materials and damage of the most part of brewery buildings in 1944.

Printing house for Piotr Laskauer in Warsaw (1914). The printing house of Piotr Laskauer and Władysław Babicki located at 41 Nowy Świat Street was considered as one of the largest companies of this type in Warsaw before 1914. Among its clients, we can name among others “Gebethner i Wolff” publishing house⁹¹ whose main office, as we mentioned before, was erected by “Rogóyski, b-cia Horn i Rupiewicz” company. It can be presumed that the request for construction of the printing house could be related to the earlier activity of A. Gurney in structures of the above-mentioned company. The analysis of the so-called Lindley’s Plan with later updates indicates that the project of the printing house in question was most likely executed in the framework of the building existing on the plot of land in an earlier period⁹². Gurney was in charge of the project and most likely, he was also managing the construction works. Unfortunately, the most part of the building situated at 41 Nowy Świat Street was completely destroyed in 1944 (with a partial reconstruction of the front part after 1945).

The Telephone Exchange in Grodno (1914). An unrecognised, most likely autonomous project of Gurney along with its execution. A facility that most likely remained unfinished or was destroyed during the World War I.

Activity in societies and associations

Almost since the beginning of his stay on the Polish territory, Arthur E. Gurney was demonstrating a social involvement, testified among others by his membership and participation in works of many associations and organisations. One of them was the

w listopadzie 1913 roku (jako członek delegacji sternicznej)⁹⁵. W Towarzystwie Wioślarskim aktywnie działał nawet po wybuchu pierwszej wojny światowej, uzyskując między innymi ponowny wybór na członka delegacji sternicznej w styczniu 1915 roku⁹⁶. Udział Gurneya w strukturach WTW wynikać mógł pośrednio ze znajomości z Rogóyskim, związanym ze stowarzyszeniem już wcześniej i odpowiedzialnym między innymi za projekt zrealizowanej u schyłku XIX wieku siedziby tej instytucji przy ul. Foksal 19 (1897)⁹⁷.

Po 1910 roku, po wpisaniu na listę Koła Architektów, Gurney zaczął się również intensywnie udzielać w jego strukturach. W kolejnych latach przedstawił między innymi referat w sprawie wzajemnych stosunków architekta, przedsiębiorcy budowlanego i inwestora w Anglii⁹⁸, omówił nowy materiał budowlany o nazwie „Congo”⁹⁹, wziął udział w pracach Komisji do opracowania warunków ogólnych obowiązujących przy robotach budowlanych¹⁰⁰, poparł pisemnie inicjatywę budowy nowej siedziby Teatru Rozmaitości¹⁰¹, a także uczestniczył w roli sędziego w ogłoszonym wiosną 1913 roku konkursie na projekt budynku mieszczącego hotel, restaurację i kinematograf (wraz

Warsaw Rowing Society (in Polish: Warszawskie Towarzystwo Wioślarskie, WTW) in which he was active from 1900 to 1915 (fig. 33). We learn from notes published in popular press that as a member of the Warsaw Rowing Society, Gurney took part among others in a swimming competition in July 1900⁹³, a rowing competition in August 1905 (as a rower)⁹⁴ or deliberations of delegates in November 1913 (as a member of delegation of helmsmen)⁹⁵. He was active in the Rowing Society even after the outbreak of the World War I, being among others re-elected as the member of delegation of helmsmen in January 1915⁹⁶. The participation of Gurney in the structures of Rowing Society could be a direct result of his friendship with Rogóyski who had already been associated with that society before and who had been in charge among others of the project of head office of this institution situated at 19 Foksal Street (1897) executed at the end of the 19th century⁹⁷.

After 1910, once he entered the list of the Society of Architects, Gurney started to take part actively in its structures as well. In the following years, he presented among others a paper on mutual relationships between the architect, contractor and investor in England⁹⁸, he discussed a new building material called “Congo”⁹⁹, he took part in works of the Commission for establishment of general conditions applicable for construction works¹⁰⁰, he supported in writing an initiative of construction of a new seat of Teatr Rozmaitości [Variety Theatre]¹⁰¹, and he also participated as a jury member in a competition for

33. Członkowie Warszawskiego Towarzystwa Wioślarskiego na przystani w 1907 r. Fot. St. Bogacki, [w:] *Kronika Warszawskiego Towarzystwa Wioślarskiego 1878-1945*, ze zbiorów Warszawskiego Towarzystwa Wioślarskiego

33. The members of Warsaw Rowing Society at the harbour in 1907. Photo by St. Bogacki, [in:] *Kronika Warszawskiego Towarzystwa Wioślarskiego 1878-1945*, from the collection of the Warsaw Rowing Society

z J. Wojciechowskim i K. Loewe)¹⁰². Wiadomo ponadto, że – jako członek Koła Architektów – Arthur E. Gurney aktywnie wspierał polskie inicjatywy o charakterze edukacyjnym i kulturowym, takie jak budowa nowej siedziby Szkoły im. Staszica w Warszawie¹⁰³. Po 1910 roku brytyjski architekt czynnie udzielał się także w Towarzystwie Opieki nad Zabytkami Przeszłości, w ramach którego między innymi przedstawił sprawozdanie stanu technicznego zamku w Łęczycy po wycieczce z Józefem Dziekońskim¹⁰⁴, wziął udział w Zjeździe Miłośników ojczystych zabytków sztuki i historii w Krakowie¹⁰⁵, jak również uczestniczył wraz z Aleksandrem Ranieckim w delegacji waloryzującej stan pałacu w Wolborzu¹⁰⁶. Warto przy tym podkreślić, że w prasie branżowej posługiwano się spolszczoną pisownią jego imienia (Artur), omyłkowo przekształcając również w nielicznych przypadkach pisownię nazwiska (np. Garney, Gonery, Gurner lub Górney).

Niewiele wiadomo o aktywności stowarzyszeniowej Arthura E. Gurneya po 1918 roku w ramach Królewskiej Izby Architektów w Londynie. W 1925 roku architekt ten wpisany został natomiast na listę członków kręgu korespondencyjnego utworzonej w 1884 roku i konsekrowanej dwa lata później loży wolnomularskiej *Quatuor Coronatorum* no. 2076 w Londynie¹⁰⁷. Gurney pozostawał członkiem tej organizacji do końca swoich dni.

Działalność publicystyczna

Wkrótce po przymusowym powrocie z Polski do Wielkiej Brytanii w 1915 roku Arthur E. Gurney podjął się napisania niewielkiej książki pt. *The population of the Polish commonwealth* wydanej w 1916 roku w Londynie¹⁰⁸. Publikację poświęcono szerokiemu przedstawieniu polskiej wspólnoty narodowej, rozdzielonej wówczas pomiędzy trzy państwa zaborcze, w kontekście etnicznym, społecznym, historycznym, geograficznym i ekonomicznym. W tekście dostrzec ponadto można liczne komplementy pod adresem polskiego społeczeństwa, które, zdaniem autora, wyróżnia się względem innych między innymi różnymi talentami, aktywnością, płomiennością, odwagą, szarmanckością, gościnnością czy dobroczynnością, jak również widoczną zwłaszcza w sztuce i poezji skłonnością do beztrioski, impulsywności

project of the building with a hotel, a restaurant and a cinematograph announced in spring 1913 (along with J. Wojciechowski and K. Loewe)¹⁰². Furthermore, we know that – as a member of the Society of Architects – Arthur E. Gurney was supporting actively Polish initiatives of educational and cultural nature, such as the construction of the building of Staszic School in Warsaw¹⁰³. After 1910, the British architect was also active in the Society for the Protection of Monuments of the Past, within which he presented among others a report on technical condition of the Castle in Łęczycza after a trip with Józef Dziekoński¹⁰⁴, he took part in the Meeting of the Lovers of Homeland Monuments of Art and History in Krakow¹⁰⁵, and he also participated along with Aleksander Raniecki in a delegation evaluating the condition of the Palace in Wolbórz¹⁰⁶. It is worth mentioning here that in the industry press, his first name was used in its polonised form (Artur) and the spelling of his last name was sometimes transformed by mistake (e.g. Garney, Gonery, Gurner or Górney).

We do not know much about activity of Arthur E. Gurney after 1918 in the framework of the Royal Institute of British Architects in London. In 1925, this architect entered the list of members of the Correspondence Circle of *Quatuor Coronatorum* Masonic lodge no. 2076 established in 1884 in London and consecrated two years later¹⁰⁷. Gurney remained the member of this organisation till the end of his life.

Activity as a publicist

Shortly after his forced return from Poland to Great Britain in 1915, Arthur E. Gurney undertook to write a small book entitled *The population of the Polish commonwealth* published in 1916 in London¹⁰⁸. The publication was dedicated to a broad presentation of the Polish national community, divided at that time between three occupying states, in the ethnic, social, historical, geographical and economic context. Moreover, in the text we can find numerous compliment to the Polish society, that, according to the author, stands out among all others thanks to, among others, numerous talents, activity, ardour, courage, gallantry, hospitality or charity, as well as by an inclination to carefreeness, impulsiveness and daydreaming visible especially in art and poetry. Arthur Gurney did not

i marzycielstwa. Arthur Gurney nie omieszczał przy tym zauważyć, iż polscy mężczyźni, zwłaszcza z wyższych sfer, wyróżniają się przystojnością, natomiast kobiety często „nadzwyczajnym” pięknem¹⁰⁹. Uważając brytyjskiego architekta nie umknęło również to, że w historii Polski odnaleźć można znakomitych, czy wręcz „światowej klasy” przywódców, polityków, naukowców, muzyków, malarzy oraz że historycznie Polacy stanowili jeden z najbardziej rozwiniętych cywilizacyjnie i zarazem najpotężniejszych narodów w obszarze pomiędzy Odrą i Dnieprem oraz Bałtykiem i Rumunią¹¹⁰. Na ostatnich stronach autor stwierdzał wręcz, że jeżeli Polska nie odzyska niepodległości w efekcie trwającej wojny, oznaczać to będzie porażkę Wielkiej Brytanii jako mocarstwa zdolnego do wsparcia ciemiężonych nacji w walce z druzgocącymi siłami¹¹¹. Tekst Gurneya uzupełniał wstęp autorstwa Ludwika Janowskiego (1878-1921), do 1913 roku profesora literatury ruskiej Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie, wcześniej związanego także z Uniwersytetem Kijowskim, który w latach 1914-1917 przebywał w Rapperswillu i Lozannie, a od 1918 roku aż do śmierci w Wilnie¹¹². Wydaje się, że intencją autora było, aby treść *The population of the Polish commonwealth* dotarła do możliwie szerokiego grona anglojęzycznych odbiorców. Wspomniany tekst ukazał się bowiem także jako jeden z esejów składających się na szersze opracowanie pt. *Poland's case for independence* opublikowane w 1916 roku Nowym Jorku¹¹³.

W kolejnych latach, prócz pracy architekta i budowniczego, Arthur E. Gurney udzielał się także jako autor licznych artykułów opublikowanych między innymi na łamach czasopism „Builder”, „Architect”, „Railway Gazette”, „Colliery Guardian”, „Engineering”, „Mining Journal”, „Architect's Journal”, „Tramway and Railway World”, „Export World”, „Shipping World” oraz „Empire Mail”¹¹⁴. Wspomniane artykuły wskazują, że po zakończeniu pierwszej wojny światowej Gurney mógł być zawodowo związany z przemysłem węglowym, koleją lub pocztą.

Podsumowanie

Zebrane materiały na temat życia, twórczości, a także działalności stowarzyszeniowej i publicystycznej Arthura E. Gurneya niewątpliwie pozwalają uznać go za jedną z ciekawszych postaci współtworzących

forget to notice that Polish men, especially those from the upper classes of society, are distinguished by their handsomeness, whilst women often by an “extraordinary” beauty¹⁰⁹. Moreover, it did not escape his attention that in the history of Poland, there are many splendid or even world-class leaders, politicians, scientists, musicians, painters and that historically the Polish people were one of the most advanced in terms of civilizational development and at the same time the most powerful nations in the area between the Oder and the Dnieper and between the Baltic Sea and Romania¹¹⁰. On the last pages, the author even stated that if Poland does not regain independence as a result of the ongoing war, it will mean a failure of Great Britain as a great power able to support oppressed nations in their fight against devastating forces¹¹¹. The Gurney's text was completed with a preface by Ludwik Janowski (1878-1921), a professor of Russian literature at the Jagiellonian University in Krakow until 1913, previously also associated with the University of Kyiv, that between 1914 and 1917 stayed in Rapperswill and Lausanne, and in Vilnius from 1918 till his death¹¹². It seems the author intended to reach the highest possible number of English-speaking readers with the content of *The population of the Polish commonwealth*, since the above-mentioned text was also published as one of essays in a broader work entitled *Poland's case for independence* published in 1916 in New York¹¹³.

In the following years, apart from his work as an architect and constructor, Arthur E. Gurney was also active as an author of numerous articles published among others in “Builder”, “Architect”, “Railway Gazette”, “Colliery Guardian”, “Engineering”, “Mining Journal”, “Architect's Journal”, “Tramway and Railway World”, “Export World”, “Shipping World” and “Empire Mail”¹¹⁴. The above-mentioned articles indicate that after the end of the World War I, Gurney could be professionally associated with the coal industry, railway or post.

Conclusion

Without a doubt, the gathered materials relating to Arthur E. Gurney's life, work, and activity as an association member and publicist allow us to consider him as one of the most interesting figures co-creating

środowisko warszawskich architektów i budowniczych przed 1914 rokiem. Gurney był bowiem jednym z kilku zaledwie architektów zachodnioeuropejskich, którzy prowadzili działalność projektowo-budowlaną i realizowali swoje projekty w pozostającej pod wpływami rosyjskimi Warszawie. Podkreślić przy tym należy, iż jego działalność od 1899 do 1915 roku w Warszawie oraz na dawnych ziemiach Rzeczypospolitej stanowiła bezpośrednie, praktyczne przełożenie brytyjskiej myśli architektonicznej, w tym zwłaszcza elementów nurtu Arts and Crafts oraz koncepcji miast ogrodów na miejscową architekturę i budownictwo. Wspomniane wątki Gurney najpełniej wyraził w inwestycjach prywatnych oraz projektach konkursowych opracowywanych po 1910 roku, w tym zwłaszcza warszawskich kamienicach czynszowych oraz wzorcowych projektach kolonii i osiedli mieszkaniowych. Przywołane projekty i realizacje niewątpliwie uznać można za dojrzałe przykłady rozwijających się już od początku XIX wieku na dawnych ziemiach Rzeczypospolitej tendencji romantycznych w znacznym stopniu inspirowanych architekturą i kulturą brytyjską.

Przez znaczną część pobytu w Warszawie Arthur E. Gurney był zaprzyjaźniony, jak również zawodowo związany, z Bronisławem Brochwicz-Rogóyskim. Analiza kariery zawodowej brytyjskiego architekta wskazuje, iż ta znajomość miała istotne przełożenie zarówno na jego możliwości i kontakty, jak i projekty oraz realizacje. Prócz kwestii prywatnych, pewną wspólną płaszczyznę zarówno dla Rogóyskiego, jak i Gurneya niewątpliwie stanowiła predylekcja do szerokiego wykorzystywania w projektach rozwiązań i motywów stanowiących romantyczną wariację na temat średniowiecznej architektury warowno-obronnej. Skłonność do stosowania wspomnianych motywów nie była przed 1914 rokiem powszechna wśród warszawskich architektów i budowniczych, co czyniło zarówno twórczość B. Rogóyskiego jak i A. Gurneya zdecydowanie charakterystyczną. Projekty obu wzmiankowanych architektów zauważalnie różnicowała natomiast interpretacja stylistyki, u Rogóyskiego historyzująco-eklektyczna, podczas gdy u Gurneya wczesnomodernistyczna z elementami późnej, zgeometryzowanej secesji. Można wręcz zaryzykować tezę, że twórczość A. Gurneya po 1910 roku stanowiła niejako kontynuację i rozwinięcie

the community of Varsovian architects and constructors from before 1914, since Gurney was one of the few Western European architects who carried out a design and construction activity and executed their projects in Warsaw that was still under Russian influence. It should be underlined that his activity from 1899 to 1915 in Warsaw and on the former territory of the Polish Republic was a direct, practical transposition of the British architectural ideas, including in particular elements of Arts and Crafts current and the concept of garden-towns into the local architecture and buildings. The above-mentioned motifs were expressed to the fullest by Gurney in private investments and competition projects drawn up after 1910 including in particular Varsovian tenement buildings and model projects of colonies and housing estates. Without a doubt, the above-mentioned projects and realisations can be considered as mature examples of Romantic tendencies developing already since the beginning of the 19th century on the former territory of the Polish Republic, inspired to a large extent by the British culture and architecture.

For a significant part of his stay in Warsaw, Arthur E. Gurney was befriended and professionally associated with Bronisław Brochwicz-Rogóyski. The analysis of professional career of this British architect indicates that this friendship was essential for his opportunities and contacts, as well as for his projects and realisations. Apart from private issues, a somewhat common ground both for Rogóyski and Gurney was undoubtedly predilection for a broad use in their projects of solutions and motifs constituting a Romantic variation on medieval stronghold and defensive architecture. An inclination to the use of such motifs was not common among architects and constructors in Warsaw before 1914, which made the work of both B. Rogóyski and A. Gurney definitely characteristic. Nevertheless, the projects of both above-mentioned architects were visibly different in terms of interpretation of the style; in the case of Rogóyski it was historicising and eclectic, whilst in the case of Gurney it was early-modernist with elements of late, geometrical Art Nouveau. One might even risk putting forward the thesis that the work of A. Gurney after 1910 was a continuation and development of previous ideas and solutions of B. Rogóyski in a simplified and transformed to an early-modernist form.

wcześniejszych pomysłów i rozwiązań B. Rogóyskiego w uproszczonej i przetworzonej na modłę wczesnomodernistyczną formie.

Pamiętać również należy, że choć najbardziej znaczące, samodzielne projekty i realizacje Gurneya powstały w stosunkowo krótkim okresie od 1910 do 1914 roku, to brał on czynny udział w różnego rodzaju przedsięwzięciach budowlano-inwestycyjnych również wcześniej, jeszcze przed uzyskaniem prawa do samodzielnego wykonywania zawodu architekta. Wspomniany stan rzeczy utrudniał dotychczas bliższe rozpoznanie działalności brytyjskiego architekta, zarówno w Warszawie, jak i na dawnych ziemiach Rzeczypospolitej przed 1910 rokiem. Istotne nowe informacje dotyczące tego okresu jego działalności wniosły dopiero adnotacje samego Gurneya zawarte w wielokrotnie tu już przywoływanym oświadczeniu jego autorstwa obejmującym wykształcenie oraz wykaz praktyk i osiągnięć zawodowych, zachowanym w zbiorach Biblioteki Królewskiej Izby Architektów w Londynie. Wspomniane adnotacje pozwoliły precyzyjniej określić zakres współpracy A. Gurneya z innymi architektami, w tym zwłaszcza B. Brochwicz-Rogóyskim i E.T. Powellem, umożliwiając prześledzenie zakresu i charakteru działalności poszczególnych autorów, a co za tym idzie, pozwalając w niektórych przypadkach na korekty dotychczasowej atrybucji i datowania zrealizowanych obiektów. Zgromadzone informacje dają bowiem poważne podstawy między innymi do tego, by kwalifikować wieżowiec spółki „Cedergren” przy ul. Zielnej 39 jako efekt współpracy B. Brochwicz-Rogóyskiego i A.E. Gurneya ze znaczącym wpływem tego drugiego na ostateczny kształt architektoniczny budynku. Mając na uwadze to, że Gurney był również autorem dokumentacji wykonawczej kamienicy firmy „Gebethner i Wolff”, w istocie być może uznać go należy także za współautora wzmiankowanej realizacji, pomimo że jej ostateczny kształt architektoniczny powstał, jak się wydaje, z dominującym udziałem B. Rogóyskiego. Analiza zebranych materiałów daje ponadto poważne podstawy do uznania wzniesionego w latach 1906-1908 w Zakozielu zespołu stadniny za wspólne dzieło E.T. Powella i A.E. Gurneya.

Analiza życiorysu brytyjskiego architekta Arthura E. Gurneya wskazuje ponadto, że w okresie swej działalności w Warszawie i na dawnych ziemiach

We should also keep in mind that even though the most significant, autonomous projects and realisations of Gurney were being created within a relatively short period of time from 1910 to 1914, he took part actively in construction and investment projects of different kinds prior to that, even before he obtained the right to exercise the profession of architect on his own. Up until now, this state of affairs hindered a more detailed analysis of activity of the British architect both in Warsaw and on the former territory of the Polish Republic before 1910. Significant new information relating to this period of his activity were brought only by notes of Gurney himself included in his statement referred to repeatedly hereinabove covering his educational background and a list of apprenticeships and professional achievements, preserved in the collection of the Library of the Royal Institute of British Architects in London. These notes allowed to specify more precisely the scope of cooperation of A. Gurney with other architects, including, in particular, with B. Brochwicz-Rogóyski and E. T. Powell, enabling to trace the scope and nature of activity of particular authors, and therefore, allowing in some cases to do some revisions of previous attribution and dating of certain erected facilities. The gathered information provides serious grounds among others to qualify the skyscraper of “Cedergren” company at 39 Zielna Street as a result of cooperation of B. Brochwicz-Rogóyski and A. E. Gurney with a significant influence of the latter on the final architectural shape of the building. Bearing in mind that Gurney was also the author of executive documentation of the tenement building of “Gebethner i Wolff” company, maybe he should indeed be considered as well as a co-author of the realisation mentioned hereinabove, despite that its final architectural shape was created, as it seems, with a prevailing involvement of B. Rogóyski. Moreover, the analysis of the gathered materials provides serious grounds to recognise the stud farm complex in Zakoziel erected between 1906 and 1908 as a common work of E. T. Powell and A. E. Gurney.

In addition, the analysis of biography of the British architect Arthur E. Gurney indicates that within the period of his activity in Warsaw and on the former territory of the Polish Republic from 1899 to 1915, his bonds with Poland were very strong and

Rzeczypospolitej od 1899 do 1915 roku silnie związał się z Polską, wykazując przy tym znaczne zainteresowanie czy wręcz fascynację jej historią, kulturą, architekturą oraz społeczeństwem. Pośrednim przejawem wzmiankowanych zainteresowań były między innymi wspierające rozwój polskiej kultury działania podejmowane przez brytyjskiego architekta w ramach Koła Architektów i Towarzystwa Opieki nad Zabytkami Przeszłości, takie jak np. pisemne czy finansowe wspieranie budowy takich obiektów, jak Teatr Rozmaitości czy Szkoła im. Staszica. Poglębione zainteresowania Gurneya polską historią i kulturą niewątpliwie potwierdzał też jego udział w Zjeździe Miłośników Ojczystych Zabytków Sztuki i Historii w Krakowie. Swą fascynację polskością interesujący nas architekt przenosił ponadto w wymiar praktyczny, podejmując w swych projektach i realizacjach próby łączenia miejscowych tradycji architektonicznych z innymi wątkami. Wydaje się, że wspomniane próby Gurney najpełniej zawarł w projektach wzorcowych, tj. kolonii domków dla służby w Fabiankach oraz zespole domów szeregowych na Młocinach pod Warszawą. Kwintesencję bardzo pozytywnego stosunku brytyjskiego architekta do Polski i Polaków niewątpliwie stanowiła natomiast wydana przez niego w 1916 roku książka pt. *The population of the Polish commonwealth*. Wzmiankowane opracowanie powstało z intencją przybliżenia kwestii polskich społeczeństwu brytyjskiemu, a pośrednio uzyskania jego poparcia dla odzyskania przez Polskę niepodległości po zakończeniu trwającej wówczas pierwszej wojny światowej. Wspomniane działania Arthura E. Gurneya czynią go nie tylko interesującym architektem czynnym od 1899 do 1915 roku w Warszawie oraz na kresach dawnej Rzeczypospolitej, ale również aktywnym uczestnikiem szeroko pojętego procesu walki Polaków o suwerenność i niepodległość. ■

Podziękowania

Autor winien jest serdeczne podziękowania sekretarzowi Warszawskiego Towarzystwa Wioślarskiego, Panu Robertowi Pietrzakowi, za umożliwienie dostępu do archiwum stowarzyszenia. Najszczerze wyrazy wdzięczności za zainteresowanie oraz cenne uwagi merytoryczno-logiczne zechce przyjąć Pani Małgorzata Rozbicka, kierownik Zakładu Architektury Polskiej na Wydziale Architektury Politechniki Warszawskiej. Podziękowania za życzliwość i pomoc w poszukiwaniu materiałów autor składa także

he was showing a significant interest or even fascination in its history, culture, architecture and society. An indirect manifestation of these interests were among others activities supporting the development of Polish culture undertaken by the British architect in the framework of the Society of Architects and the Society for the Protection of Monuments of the Past, such as for example a written or financial support for construction of such facilities as Teatr Rozmaitości or Staszic School. Without a doubt, a deepened interest of Gurney in the Polish history and culture was also confirmed by his participation in the Meeting of the Lovers of Homeland Monuments of Art and History in Krakow. Furthermore, the architect in question transferred his fascination with Polishness into a practical terms, making in his projects and realisations an attempt to combine local architec-tonic tradition with other motifs. It seems that the above-mentioned attempts Gurney were included to the fullest in the model projects, i.e. in the colony of houses for servants in Fabianki and complex of terraced houses in Młociny near Warsaw. A quintessence of a very positive attitude of the British architect toward Poland and Polish people was reflected undoubtedly in the book *The population of the Polish commonwealth* that he published in 1916. The work referred to hereinabove was created with an intention to provide the British society with an insight into Polish issues and indirectly to obtain its support for the recovery of Polish independence after the end of the World War I that was still ongoing at that time. The above-mentioned activity of Arthur E. Gurney makes him not only an interesting architect active from 1899 to 1915 in Warsaw and in the borderland of the former Polish Republic, but also an active participant of a broadly understood process of Polish fight for sovereignty and independence. ■

Acknowledgements

The author owes heartfelt acknowledgements to the secretary of the Warsaw Rowing Society, Mr Robert Pietrzak, for enabling access to the archives of the Association. I would like to express my gratitude for interest and precious substantive and logic remarks to Ms Małgorzata Rozbicka, the director of the Institute of Polish Architecture at the Faculty of Architecture of Warsaw University of Technology. I also offer my most sincere thanks for kindness and help in search for materials to Ms Irena

Pani Irene Machariah z R.I.B.A. Library and Information Centre w Londynie. Wiele zainteresowania i pomocy w poszukiwaniu materiałów okazała również Pani Katarzyna Adamska z Biblioteki Narodowej w Warszawie.

Niniejszy tekst powstał na bazie pracy statutowej opracowanej w Zakładzie Architektury Polskiej na Wydziale Architektury Politechniki Warszawskiej w 2018 roku.

Machariah from the R.I.B.A. Library and Information Centre in London. A keen interest and help in the search of materials were also shown by Ms Katarzyna Adamska from the National Library in Warsaw.

This text was created on the basis of a statutory work drawn up in the Institute of Polish Architecture at the Faculty of Architecture of Warsaw University of Technology in 2018.

Piotr Jakub Kilanowski, architekt, absolwent Wydziału Architektury Politechniki Warszawskiej (2010), doktorat tamże (2018). Od 2010 r. współpracownik w Pracowni Architektoniczno-Konserwatorskiej „Proart” Anny Rostkowskiej, współautor projektów przebudowy, rozbudowy i budowy budynków oraz wnętrz zabytkowych i historycznych w Warszawie i okolicy (m.in. projekty architektoniczne nowych fasad dla kamienic przy ul. Hożej 50 i Targowej 17). Zdobywca III nagrody za projekt architektoniczny w konkursie „Współczesna Kamienica Łódzka – edycja druga” (2017), wyróżnienia w konkursach na projekt budynku u zbiegu ul. Żąbkowskiej i Targowej w Warszawie (2006), projekt malowania lokomotyw elektrycznych typu P160DC dla Kolei Mazowieckich (2010) oraz na szkice architektoniczne starej Pragi (2005). Od 2017 r. asystent w Zakładzie Architektury Polskiej na Wydziale Architektury Politechniki Warszawskiej. Autor artykułów m.in. w czasopismach „Ochrona Zabytków”, „Spotkania z Zabytkami” i „Świat Kolei”.

Piotr Jakub Kilanowski, architect, graduate of the Faculty of Architecture of Warsaw University of Technology (2010), Doctor of Architecture at the same University (2018). Since 2010, cooperator in the “Proart” Architecture and Conservation Workshop Anna Rostkowska, co-author of reconstruction, extension and construction projects of historical buildings and interiors in Warsaw and in neighbouring areas (among others architectural projects of new façades for tenement buildings at 50 Hoża Street and 17 Targowa Street). The winner of the 3rd prize for an architecture projects in the competition „Współczesna Kamienica Łódzka – edycja druga” [Contemporary Tenement House in Łódź – second edition] (2017), honourable mentions in competitions for a project of the building at the crossroad between Żąbkowska and Targowa Streets in Warsaw (2006), a project of painting of P160DC type electric locomotives for Koleje Mazowieckie (2010) and for architectural drawing of Stara Praga (2005). Since 2017, assistant in the Institute of Polish Architecture at the Faculty of Architecture of Warsaw University of Technology. Author of articles among others in “Ochrona Zabytków”, “Spotkania z Zabytkami” and “Świat Kolei”.

Przypisy

- 1 K. Stefański, *Ludzie, którzy zbudowali Łódź. Leksykon architektów i budowniczych miasta do 1939 roku*, Łódź 2009, s. 35-38, 59-62, 94-102; P. Kilanowski, *Wkład architektów łódzkich w budownictwo warszawskie na początku XX w.*, „Spotkania z Zabytkami” 2014, nr 5-6, s. 20.
- 2 J. Roguska, *Środowisko Architektoniczne Warszawy na przełomie XIX i XX w. (1890-1914)*, „Kwartalnik Architektury i Urbanistyki” 1974, t. 19, s. 225.
- 3 S. Łoza, *Architekci i Budowniczowie w Polsce*, Warszawa 1954, s. 15.
- 4 Tamże, s. 321.
- 5 *Who's who in Architecture*, 1926, London 1987, s. 130.
- 6 *England & Wales births 1875*, t. 1, s. 421 (211); t. 9B, s. 588 (208); *England & Wales deaths 1876*, t. 9B, s. 391 (324); 1881 *England, Wales & Scotland census*, cz. 1642, s. 25, ze zbiorów United Kingdom General Register Office.
- 7 1891 *England, Wales & Scotland census*, cz. 660, s. 9, ze zbiorów United Kingdom General Register Office.
- 8 1881 *England, Wales & Scotland census*, cz. 1649, s. 14, ze zbiorów United Kingdom General Register Office.
- 9 Tak zwany „Candidate's Separate Statement” obejmujący m.in. wykształcenie, praktyki, a także spis projektów wraz z określeniem rodzaju wykonywanych usług. Por. *RIBA Nomination Papers L v5 no.289: Arthur Edward Gurney*, ze zbiorów British Architectural Library, Royal Institute of British Architects. Skróconą wersję wspomnianych

Endnotes

- 1 K. Stefański, *Ludzie, którzy zbudowali Łódź. Leksykon architektów i budowniczych miasta do 1939 roku*, Łódź 2009, pp. 35-38, 59-62, 94-102; P. Kilanowski, *Wkład architektów łódzkich w budownictwo warszawskie na początku XX in.*, „Spotkania z Zabytkami” 2014, No. 5-6, p. 20.
- 2 J. Roguska, *Środowisko Architektoniczne Warszawy na przełomie XIX i XX w. (1890-1914)*, “Kwartalnik Architektury i Urbanistyki” 1974, vol. 19, p. 225.
- 3 S. Łoza, *Architekci i Budowniczowie w Polsce*, Warszawa 1954, p. 15.
- 4 Ibid., p. 321.
- 5 *Who's who in Architecture*, 1926, London 1987, p. 130.
- 6 *England & Wales births 1875*, vol. 1, p. 421 (211); vol. 9B, p. 588 (208); *England & Wales deaths 1876*, vol. 9B, p. 391 (324); 1881 *England, Wales & Scotland census*, part 1642, p. 25, from United Kingdom General Register Office collection.
- 7 1891 *England, Wales & Scotland census*, part 660, p. 9, from United Kingdom General Register Office collection.
- 8 1881 *England, Wales & Scotland census*, part 1649, p. 14, from United Kingdom General Register Office collection.
- 9 So-called “Candidate's Separate Statement” comprising among others the educational background, apprenticeships and the list of projects with indication of the type of provided services. Cf. *RIBA Nomination Papers L v5 no.289: Arthur Edward Gurney*, from British Architectural Library, Royal Institute of British Architects collection. An abridged version

- dokumentów podano ponadto w: A. Brodie (red.), *Directory of British Architects 1834-1914*, London-New York 2001, t. 1, s. 801.
- 10 S.K. Romanûk, *Britanskije tradicii v oblike Moskby*, „Moskovckij žurnal” [zapis oryginalny: C. K. Романюк, *Британские традиции в облике Москвы*, „Московский журнал”] 2015, nr 10, s. 59-73.
 - 11 *Zodčie Moskvyy vremeni èklektiki, moderna i neoklassiczma* (1830-e – 1917 gg.): il. *Biogr. Slovar’*, Moskva 2001 [zapis oryginalny: *Зодчие Москвы времени эклектики, модерна и неоклассицизма* (1830-е - 1917 гг.): ил. *биогр. Словарь*, Москва 2001], s. 252.
 - 12 A.S. Gray, *Edwardian architecture: A Biographical Dictionary*, London 1985, s. 133.
 - 13 Por. *RIBA Nomination Papers...*, jw.
 - 14 E. Sturm, *Baumeister des Historismus: Georg Kegel*, „Buchenblätter”, dodatek do „Fuldaer Zeitung”, 8.10.1996, s. 109-111.
 - 15 M. Omilanowska, *Stefan Szyller 1857-1933. Warszawski architekt doby historyzmu*, Warszawa 1995, t. 2, s. 36-37.
 - 16 K. Stefański, *Ludzie, którzy zbudowali Łódź...*, jw., s. 59-60.
 - 17 *Zbiór Walerego Przyborowskiego*, ze zbiorów Archiwum Państwowego w Warszawie, nr zespołu 202, t. 18, s. 307-308.
 - 18 Por. „Architekt” 1903, tabl. 64.
 - 19 S. Łoza, *Architekci i Budowniczowie...*, jw., s. 260.
 - 20 Tamże, s. 260.
 - 21 Tamże, s. 260.
 - 22 Por. „Kurier Codzienny” 1902, nr 348.
 - 23 „Słowo” 1902, nr 133, s. 6.
 - 24 J. Roguska, *Środowisko Architektoniczne...*, jw., s. 225.
 - 25 „Przegląd Techniczny” 1907, nr 18, s. 237.
 - 26 „Przegląd Techniczny” 1907, nr 4, s. 47.
 - 27 „Kurier Warszawski” 1909, nr 235, s. 1.
 - 28 „Wiadomości Maryawickie” 1910, nr 23, s. 179; „Przegląd Techniczny” 1912, nr 45, s. 594-596.
 - 29 „Wiadomości Budowlane i Miejskie” 1914, nr 3, s. 42.
 - 30 J. Roguska, *Warszawskie echa nowych koncepcji w planowaniu zabudowy czynszowej na początku XX wieku*, [w:] Puget W. (red.), *Architektura dawna a współczesność*, „Studia i Materiały do Teorii i Historii Architektury i Urbanistyki”, t. 16, Warszawa 1982, s. 92.
 - 31 M. Tomiczek, *Juliusz Nagórski 1887-1944: monografia architekta*, Warszawa 2015, s. 107-108.
 - 32 Por. *RIBA Nomination Papers...*, jw.
 - 33 W rubryce „Proposer’s separate statement” Gurney wskazał bowiem, iż starania uzyskania członkostwa rozpoczął w 1906 r. Por. *RIBA Nomination Papers...*, jw.
 - 34 A. Brodie (red.), *Directory of British Architects 1834-1914*, London-New York 2001, t. 2, s. 399.
 - 35 P. Davey, *Arts and Crafts Architecture*, London 1980, s. 135.
 - 36 Por. *New stabling at Zakoziel, Grodno, Russia, for the countess Bobrinskoy, with houses for coachman and gamekeeper*, „The building news and engineering journal” 1916, July-December, vol. 111, s. 270, 285; *RIBA Nomination Papers...*, jw.
 - 37 Por. A.T. Fedoruk, *Starinnye usad’by Bereceťjšiny*, Minsk 2004 [zapis oryginalny: Федорук, *Старинные усадьбы Берестейщины*, Минск 2004], s. 330-336; R. Aftanazy, *Dzieje rezydencji na dawnych kresach Rzeczypospolitej*, wyd. 2, przejrzone i uzupełnione, Wrocław 1993, t. 2, s. 169-174.
 - 38 Por. *RIBA Nomination Papers...*, jw.
 - 39 Por. A. Miłobędzki, *Wieżowiec towarzystwa telefonów „Cedergren” w Warszawie*, „Rocznik Historii Sztuki” 1974, t. 10, s. 104, 108, 110.
 - 40 *Who’s who in Architecture*, 1926, London 1987, s. 130.
- of these documents is indicated in: A. Brodie (ed.), *Directory of British Architects 1834-1914*, London-New York 2001, vol. 1, p. 801.
- 10 S. K. Romanûk, *Britanskije tradicii v oblike Moskby*, „Moskovckij žurnal” [original spelling: C. K. Романюк, *Британские традиции в облике Москвы*, „Московский журнал”] 2015, No. 10, pp. 59-73.
 - 11 *Zodčie Moskvyy vremeni èklektiki, moderna i neoklassiczma* (1830-e – 1917 gg.): il. *Biogr. Slovar’*, Moskva 2001 [original spelling: *Зодчие Москвы времени эклектики, модерна и неоклассицизма* (1830-е - 1917 гг.): ил. *биогр. Словарь*, Москва 2001], p. 252.
 - 12 A. S. Gray, *Edwardian architecture: A Biographical Dictionary*, London 1985, p. 133.
 - 13 Cf. *RIBA Nomination Papers...*, op. cit.
 - 14 E. Sturm, *Baumeister des Historismus: Georg Kegel*, „Buchenblätter”, an addition to „Fuldaer Zeitung”, 8.10.1996, pp. 109-111.
 - 15 M. Omilanowska, *Stefan Szyller 1857-1933. Warszawski architekt doby historyzmu*, Warszawa 1995, vol. 2, pp. 36-37.
 - 16 K. Stefański, *Ludzie, którzy zbudowali Łódź...*, op. cit., pp. 59-60.
 - 17 *Zbiór Walerego Przyborowskiego*, from the collection of The State Archive in Warsaw, fonds No. 202, vol. 18, pp. 307-308.
 - 18 Cf. „Architekt” 1903, plate 64.
 - 19 S. Łoza, *Architekci i Budowniczowie...*, op. cit., p. 260.
 - 20 Ibid., p. 260.
 - 21 Ibid., p. 260.
 - 22 Cf. „Kurier Codzienny” 1902, No. 348.
 - 23 „Słowo” 1902, No. 133, p. 6.
 - 24 J. Roguska, *Środowisko Architektoniczne...*, op. cit., p. 225.
 - 25 „Przegląd Techniczny” 1907, No. 18, p. 237.
 - 26 „Przegląd Techniczny” 1907, No. 4, p. 47.
 - 27 „Kurier Warszawski” 1909, No. 235, p. 1.
 - 28 „Wiadomości Maryawickie” 1910, No. 23, p. 179; „Przegląd Techniczny” 1912, No. 45, pp. 594-596.
 - 29 „Wiadomości Budowlane i Miejskie” 1914, No. 3, p. 42.
 - 30 J. Roguska, *Warszawskie echa nowych koncepcji w planowaniu zabudowy czynszowej na początku XX wieku*, [in:] Puget W. (ed.), *Architektura dawna a współczesność*, „Studia i Materiały do Teorii i Historii Architektury i Urbanistyki”, vol. 16, Warszawa 1982, p. 92.
 - 31 M. Tomiczek, *Juliusz Nagórski 1887-1944: monografia architekta*, Warszawa 2015, p. 107-108.
 - 32 Cf. *RIBA Nomination Papers...*, op. cit.
 - 33 Since Gurney indicated in the “Proposer’s separate statement” section that he started striving for membership in 1906. Cf. *RIBA Nomination Papers...*, op. cit.
 - 34 A. Brodie (ed.), *Directory of British Architects 1834-1914*, London-New York 2001, vol. 2, p. 399.
 - 35 P. Davey, *Arts and Crafts Architecture*, London 1980, p. 135.
 - 36 Cf. *New stabling at Zakoziel, Grodno, Russia, for the countess Bobrinskoy, with houses for coachman and gamekeeper*, „The building news and engineering journal” 1916, July-December, vol. 111, pp. 270, 285; *RIBA Nomination Papers...*, op. cit.
 - 37 Cf. A. T. Fedoruk, *Starinnye usad’by Bereceťjšiny*, Minsk 2004 [original spelling: Федорук, *Старинные усадьбы Берестейщины*, Минск 2004], pp. 330-336; R. Aftanazy, *Dzieje rezydencji na dawnych kresach Rzeczypospolitej*, issue 2, revised and completed, Wrocław 1993, vol. 2, pp. 169-174.
 - 38 Cf. *RIBA Nomination Papers...*, op. cit.
 - 39 Cf. A. Miłobędzki, *Wieżowiec towarzystwa telefonów „Cedergren” w Warszawie*, „Rocznik Historii Sztuki” 1974, vol. 10, pp. 104, 108, 110.

- 41 Por. *RIBA Nomination Papers...*, jw.
- 42 A. Brodie (red.), *Directory of British Architects 1834-1914*, London-New York 2001, t. 2, s. 1-7; *The Kalendar Of The Royal Institute Of British Architects 1912-1913*, London 1912, s. 38-40, 169.
- 43 *Sprawozdanie z działalności Koła Architektów za r. 1910*, „Przegląd Techniczny” 1911, nr 26, s. 337-338.
- 44 „Przegląd Techniczny” 1912, nr 45, s. 599, tabl. XV.
- 45 Cz. Klarner, *Na 50-lecie pracy Piotra Drzewieckiego*, „Przegląd Techniczny” 1938, nr 21-22, s. 755.
- 46 Wśród obiektów zrealizowanych z wykorzystaniem instalacji projektu spółki „Drzewiecki i Jeziorański” wymienić należy m.in. w gmach Stowarzyszenia Techników przy ul. Czackiego (1903-1905), dom dochodowy przy ul. Marszałkowskiej 137 (1905-1906; zburzony 1952), dom dochodowy z zakładem leczniczym D-ra A. Ciaglińskiego przy ul. Kopernika (1906), Halę ślizgawkową „Palais de glace” przy ul. Nowy Świat (1912; zburzona 1944), dom dochodowy przy ul. Nowosiennej, obecnie Sienkiewicza 3 (1913; znacznie przebudowany 1949), dom Towarzystwa Wzajemnej Pomocy Pracowników Handlowych i Przemysłowych m. Warszawy przy ul. Siennej (1914; zburzony 1950) czy Miejski Zakład Położniczy im. św. Zofii przy ul. Żelaznej (1914). Por. „Przegląd Techniczny” 1907, nr 18, s. 238; „Przegląd Techniczny” 1906, nr 11, s. 112; „Przegląd Techniczny” 1908, nr 7, s. 94; „Przegląd Techniczny” 1912, nr 29, s. 390; „Przegląd Techniczny” 1913, nr 44, s. 582; „Przegląd Techniczny” 1914, nr 50-52, s. 514; „Wiadomości Budowlane” 1914, nr 16, s. 147-152.
- 47 P.T., *Dom firmy „Drzewiecki i Jeziorański” w Warszawie*, „Przegląd Techniczny” 1903, nr 3, s. 25-26.
- 48 Por. *RIBA Nomination Papers...*, jw.; *The Kalendar Of The Royal Institute Of British Architects 1912-1913*, London 1912, s. 191; A. Brodie (red.), *Directory of British Architects...*, jw., t. 1, s. 801.
- 49 *Adresy Warszawy na rok 1909*, red. A. Żwan, oprac. Gebethner i Wolff, filia Kraków, Warszawa-Kraków 1909, s. 110.
- 50 Por. „Przegląd Techniczny” 1912, nr 50, tabl. XVI; J.A. Chrościcki, A. Rottermund, *Atlas Architektury Warszawy*, Warszawa 1977; J. Zieliński, *Atlas dawnej architektury ulic i placów Warszawy*, Warszawa 1995-2012, t. 9, s. 166-173.
- 51 *Projekt konkursowy kościoła w Mąkoszynie*, „Architekt” 1911, nr 3, s. 47-49, tabl. 9-10; nr 4-5, tabl. 11-13.
- 52 *Z konkursu XXX-go na kościół we Włocławku*, „Przegląd Techniczny” 1911, nr 17, s. 228; nr 21, s. 281.
- 53 *The Kalendar Of The Royal Institute Of British Architects 1913-1914*, London 1913, s. 195.
- 54 Por. J.A. Chrościcki, A. Rottermund, *Atlas...*, jw., s. 69; J. Roguska, *Warszawskie echa...*, jw., s. 92; J. Zieliński, *Atlas...*, jw., t. 1, s. 62-63.
- 55 *Wykaz budowli projektowanych i zatwierdzonych od 17 XI do 23 XI*, „Wiadomości Budowlane” 1912, nr 47, s. 783.
- 56 J. Szuliński, *Karta Ewidencyjna Zabytków Architektury i Budownictwa, Aleje Jerozolimskie 99*, Warszawa 2005, ze zbiorów Archiwum Mazowieckiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków.
- 57 Por. *Bibliotheca Publica w Warszawie*, „Świat” 1912, nr 32, s. 8-9; *Fundacya Kierbedziów*, „Biesiada Literacka” 1912, nr 36 z dn. 7.09.1912 r.
- 58 E. Popławska-Bukała, *Gmach biblioteki publicznej w Warszawie*, „Ochrona Zabytków” 2006, nr 2, s. 57-58.
- 59 Por. *Biblioteka im. Kierbedziów*, „Słowo” 1912, nr 213, s. 2.
- 60 „Wiadomości Budowlane i Miejskie” 1914, nr 5, tabl. IV.
- 40 *Who's who in Architecture*, 1926, London 1987, p. 130.
- 41 Cf. *RIBA Nomination Papers...*, op. cit.
- 42 A. Brodie (ed.), *Directory of British Architects 1834-1914*, London-New York 2001, vol. 2, pp. 1-7; *The Kalendar Of The Royal Institute Of British Architects 1912-1913*, London 1912, pp. 38-40, 169.
- 43 *Sprawozdanie z działalności Koła Architektów za r. 1910*, „Przegląd Techniczny” 1911, No. 26, pp. 337-338.
- 44 „Przegląd Techniczny” 1912, No. 45, p. 599, plate XV.
- 45 Cz. Klarner, *Na 50-lecie pracy Piotra Drzewieckiego*, „Przegląd Techniczny” 1938, No. 21-22, p. 755.
- 46 Among the buildings erected with the use of installations projected by “Drzewiecki i Jeziorański” company, one can name among others the building of Association of Technicians in Czackiego Street (1903-1905), the ‘income house’ at 137 Marszałkowska Street (1905-1906; demolished in 1952), the ‘income house’ with a health facility of doctor A. Ciagliński in Kopernika Street (1906), ‘Palais de glace’ Ice Hall in Nowy Świat Street (1912; demolished in 1944), the ‘income house’ in Nowosienna Street, presently Sienkiewicza 3 (1913; significantly reconstructed in 1949), the house of the Association of Mutual Aid for Commercial and Industrial Employees of the city of Warsaw in Sienna Street (1914; demolished in 1950), or the St. Sophia’s Municipal Obstetric Facility in Żelazna Street (1914). Cf. “Przegląd Techniczny” 1907, No. 18, p. 238; “Przegląd Techniczny” 1906, No. 11, p. 112; “Przegląd Techniczny” 1908, No. 7, p. 94; “Przegląd Techniczny” 1912, No. 29, p. 390; “Przegląd Techniczny” 1913, No. 44, p. 582; “Przegląd Techniczny” 1914, No. 50-52, p. 514; “Wiadomości Budowlane” 1914, No. 16, pp. 147-152.
- 47 P.T., *Dom firmy „Drzewiecki i Jeziorański” w Warszawie*, “Przegląd Techniczny” 1903, no. 3, pp. 25-26.
- 48 Cf. *RIBA Nomination Papers...*, op. cit.; *The Kalendar Of The Royal Institute Of British Architects 1912-1913*, London 1912, p. 191; A. Brodie (ed.), *Directory of British Architects...*, op. cit., vol. 1, p. 801.
- 49 *Adresy Warszawy na rok 1909*, ed. A. Żwan, elab. Gebethner and Wolff, Krakow branch, Warszawa-Kraków 1909, p. 110.
- 50 Cf. “Przegląd Techniczny” 1912, No. 50, plate XVI; J. A. Chrościcki, A. Rottermund, *Atlas Architektury Warszawy*, Warszawa 1977; J. Zieliński, *Atlas dawnej architektury ulic i placów Warszawy*, Warszawa 1995-2012, vol. 9, pp. 166-173.
- 51 *Projekt konkursowy kościoła w Mąkoszynie*, “Architekt” 1911, No. 3, pp. 47-49, plate 9-10; No. 4-5, plate 11-13.
- 52 *Z konkursu XXX-go na kościół we Włocławku*, “Przegląd Techniczny” 1911, No. 17, p. 228; No. 21, p. 281.
- 53 *The Kalendar Of The Royal Institute Of British Architects 1913-1914*, London 1913, p. 195.
- 54 Cf. J. A. Chrościcki, A. Rottermund, *Atlas...*, op. cit., p. 69; J. Roguska, *Warszawskie echa...*, op. cit., p. 92; J. Zieliński, *Atlas...*, op. cit., vol. 1, pp. 62-63.
- 55 *Wykaz budowli projektowanych i zatwierdzonych od 17 XI do 23 XI*, “Wiadomości Budowlane” 1912, No. 47, p. 783.
- 56 J. Szuliński, *Karta Ewidencyjna Zabytków Architektury i Budownictwa, Aleje Jerozolimskie 99*, Warszawa 2005, from the collection of the Archive of the Masovian Regional Monuments Inspector.
- 57 Cf. *Bibliotheca Publica w Warszawie*, “Świat” 1912, No. 32, pp. 8-9; *Fundacya Kierbedziów*, “Biesiada Literacka” 1912, No. 36 of 7.09.1912.
- 58 E. Popławska-Bukała, *Gmach biblioteki publicznej w Warszawie*, “Ochrona Zabytków” 2006, No. 2, pp. 57-58.

- 61 T.J., *Domki dla służby folwarcznej*, „Tygodnik Ilustrowany” 1914, nr 5, s. 89; J. Bielicki, *Fabianki i okolice – Materiały do dziejów*, Włocławek 2016.
- 62 J.S. Majewski, *Warszawa nieodbudowana – Puławska 24, Ależ ta baba się nie rozwija*, „Gazeta Wyborcza – regionalna (Sto-łeczna)”, 5.02.2010, s. 10.
- 63 M. Omilanowska, *Stefan Szyller 1857-1933...*, jw., t. 2, s. 67-68.
- 64 M. Rozbicka, *Małe mieszkanie z ogrodem w tle w teorii i praktyce popularnego budownictwa mieszkaniowego w międzywojennej Polsce*, Warszawa 2007, s. 140-144.
- 65 Tamże, s. 199-200.
- 66 Por. *Who's who in Architecture*, 1926, London 1987, s. 130.
- 67 Wykaz budowli projektowanych i zatwierdzonych od 25 VI do 2 VII r. b., „Wiadomości Budowlane i Miejskie” 1914, nr 27, tabl. IV.
- 68 Por. *The Kalendar Of The Royal Institute Of British Architects* 1915-1916, London 1915, s. 190.
- 69 Por. *The Kalendar Of The Royal Institute Of British Architects* 1919-1920, London 1919, s. 166; *Who's who in Architecture*, 1923, London 1987, s. 110.
- 70 Por. „Wiadomości Tygodniowe” 1919, nr 34, s. 265.
- 71 Por. *I Zjazd Architektów Polskich w Warszawie 1919 r.: sprawozdanie Komitetu organizacyjnego*, Warszawa 1919.
- 72 Por. *The Kalendar Of The Royal Institute Of British Architects* 1921-1922, London 1921, s. 90.
- 73 Por. *The Kalendar Of The Royal Institute Of British Architects* 1925-1926, London 1925, s. 120.
- 74 Por. *The Kalendar Of The Royal Institute Of British Architects* 1928-1929, London 1928, s. 138; *The Kalendar Of The Royal Institute Of British Architects* 1934-1935, London 1934, s. 95.
- 75 Informacja o pogrzebie w parafii dzielnicowej w Wood Green (dzielnicy sąsiedniej względem Muswell Hill). Por. *England & Wales Deaths 1947, Civil Deaths & Burials*, ze zbiorów United Kingdom General Register Office.
- 76 Por. „Architekt” 1905, nr 10, s. 158, tabl. 50.
- 77 Ś. p. Bronisław Rogóyski, „Świat” 1921, nr 30, s. 12.
- 78 J.S. Majewski, *Warszawa nieodbudowana, metropolia belle epoque*, Warszawa 2003, s. 289.
- 79 K.R., *Dom księgarni nakładowej „Gebethner i Wolff” w Warszawie*, „Przegląd Techniczny” 1907, nr 4, s. 47.
- 80 *New stabling at Zakoziel...*, jw., s. 285. Nie można wykluczyć, iż za powielenie stolarki odpowiedzialna była związana z osobą Gurneya warszawska firma „Rogóyski, b-cia Horn i Rupiewicz”, posiadająca w zakładzie przy ul. Ludnej 6 m.in. fabrykę stolarsko-ciesielską. Por. „Przegląd Techniczny” 1912, nr 48, s. 1002.
- 81 Podpis B. Rogóyskiego odnaleźć można również pod rysunkiem przekroju zawartym w egzemplarzu oryginalnego projektu zamiennego nowej siedziby spółki „Cedergren” z 1908 r., co nie powinno jednakże budzić zdziwienia, gdyż A. Gurney nie dysponował jeszcze w tym okresie możliwością samodzielnego podpisywania dokumentacji. Por. *Zamenitel'nyj Proekt postrojki kamennago 8-mu etażnago licovogo doma dlâ rasširenîâ Gorodskoj Stancii Telegrafov' na mestie No 1407, prinadleżavšij Akcion Obšestbu „Cedergren” w Wařšave* [zapis oryginalny: *Заменительный Проект постройки каменного 8-ми этажного лицевого дома для расширения Городской Станции Телеграфовъ на мести Но 1407, принадлежавший Акцион Обществу „Цедергрэн” в Варшаве*; tłum.: *Projekt zamienny budowy muiowanego 8-piętrowego frontowego domu dla rozszerzenia miejskiej stacji telefonicznej na posesji Nr 1407, należącej do Akcyjnego Towarzystwa Telefonów „Cedergren” w Warszawie*], Kolekcja Planów Architektonicznych,
- 59 Cf. *Biblioteka im. Kierbedziów*, „Słowo” 1912, No. 213, p. 2.
- 60 „Wiadomości Budowlane i Miejskie” 1914, No. 5, plate IV.
- 61 T. J., *Domki dla służby folwarcznej*, „Tygodnik Ilustrowany” 1914, No. 5, p. 89; J. Bielicki, *Fabianki i okolice – Materiały do dziejów*, Włocławek 2016.
- 62 J. S. Majewski, *Warszawa nieodbudowana – Puławska 24, Ależ ta baba się nie rozwija*, „Gazeta Wyborcza – regionalna (Sto-łeczna)”, 5.02.2010, p. 10.
- 63 M. Omilanowska, *Stefan Szyller 1857-1933...*, op. cit., vol. 2, pp. 67-68.
- 64 M. Rozbicka, *Małe mieszkanie z ogrodem w tle w teorii i praktyce popularnego budownictwa mieszkaniowego w międzywojennej Polsce*, Warszawa 2007, pp. 140-144.
- 65 Ibid., pp. 199-200.
- 66 Cf. *Who's who in Architecture*, 1926, London 1987, p. 130.
- 67 Wykaz budowli projektowanych i zatwierdzonych od 25 VI do 2 VII r. b., „Wiadomości Budowlane i Miejskie” 1914, No. 27, plate IV.
- 68 Cf. *The Kalendar Of The Royal Institute Of British Architects* 1915-1916, London 1915, p. 190.
- 69 Cf. *The Kalendar Of The Royal Institute Of British Architects* 1919-1920, London 1919, p. 166; *Who's who in Architecture*, 1923, London 1987, p. 110.
- 70 Cf. „Wiadomości Tygodniowe” 1919, No. 34, p. 265.
- 71 Cf. *I Zjazd Architektów Polskich w Warszawie 1919 r.: sprawozdanie Komitetu organizacyjnego*, Warszawa 1919.
- 72 Cf. *The Kalendar Of The Royal Institute Of British Architects* 1921-1922, London 1921, p. 90.
- 73 Cf. *The Kalendar Of The Royal Institute Of British Architects* 1925-1926, London 1925, p. 120.
- 74 Cf. *The Kalendar Of The Royal Institute Of British Architects* 1928-1929, London 1928, p. 138; *The Kalendar Of The Royal Institute Of British Architects* 1934-1935, London 1934, p. 95.
- 75 Information about the funeral in the District Parish in Wood Green (a neighbouring district to Muswell Hill). Cf. *England & Wales Deaths 1947, Civil Deaths & Burials*, from the collection of United Kingdom General Register Office.
- 76 Cf. „Architekt” 1905, No. 10, p. 158, plate 50.
- 77 Ś. p. Bronisław Rogóyski, „Świat” 1921, No. 30, p. 12.
- 78 J. S. Majewski, *Warszawa nieodbudowana, metropolia belle epoque*, Warszawa 2003, p. 289.
- 79 K. R., *Dom księgarni nakładowej „Gebethner i Wolff” w Warszawie*, „Przegląd Techniczny” 1907, No. 4, p. 47.
- 80 *New stabling at Zakoziel...*, op. cit., p. 285. We cannot exclude that “Rogóyski, b-cia Horn i Rupiewicz” company from Warsaw associated with Gurney, having among others a carpentry factory at 6 Ludna Street, was in charge of duplication of woodwork. Cf. „Przegląd Techniczny” 1912, No. 48, p. 1002.
- 81 We can also find a signature of B. Rogóyski under a drawing of cross-section included in a copy of the original replacement project of the new head office of “Cedergren” company of 1908, which should not nevertheless be surprising, since A. Gurney was not entitled to sign such documentation on his own at that time. Cf. *Zamenitel'nyj Proekt postrojki kamennago 8-mu etażnago licovogo doma dlâ rasširenîâ Gorodskoj Stancii Telegrafov' na mestie No 1407, prinadleżavšij Akcion Obšestbu „Cedergren” w Wařšave* [orginal spelling: *Заменительный Проект постройки каменного 8-ми этажного лицевого дома для расширения Городской Станции Телеграфовъ на мести Но 1407, принадлежавший Акцион Обществу „Цедергрэн” в Варшаве*; translation: *Replacement project of construction of 8-storey fronthouse for extension of municipal telephone station on property No. 1407, belonging to*

- Warszawa 1857-1967, ze zbiorów APW, nr zespołu 1311, sygn. 127.
- 82 A. Miłobędzki, *Wieżowiec towarzystwa telefonów...*, jw., s. 105.
- 83 Por. „Przegląd Techniczny” 1911, nr 9, s. 116.
- 84 „Przegląd Techniczny” 1911, nr 21, s. 281.
- 85 Tamże, s. 281.
- 86 *The Kalendar Of The Royal Institute Of British Architects* 1913-1914, London 1913, s. 195.
- 87 E. Popławska-Bukała, *Gmach biblioteki...*, jw., s. 62.
- 88 M. Rozbicka, *Małe mieszkanie z ogrodem...*, jw., s. 142.
- 89 W. Dobrzyński (red.), *Postępy idei miast ogrodów w Anglii i u nas*, Warszawa 1914, s. 45.
- 90 Wykaz budowli projektowanych i zatwierdzonych od 27.III do 3.IV r.b., „Wiadomości Budowlane i miejskie” 1914, nr 14, tabl. II.
- 91 E. Boczar, *Dziewiętnastowieczni wydawcy polskich książek dla dzieci i młodzieży w zaborze rosyjskim*, „Acta Universitatis Lodzensis. Folia Librorum” 2014, nr 1, s. 69.
- 92 *Plan Miasta Warszawy*, Pomiar pod kierunkiem głównego inżyniera W.H. Lindleya, oryg. 1:2500, Warszawa 1896-1897, ze zbiorów APW, sygn. 734R; *Plan Miasta Warszawy*, Pomiar pod kierunkiem głównego inżyniera W.H. Lindleya, oryg. 1:2500, Warszawa 1896-1897, wersja z uzupełnieniami do około 1948 r., Urząd miasta stołecznego Warszawy, <http://www.mapa.um.warszawa.pl/> [data dostępu: 01.02.2019].
- 93 „Kurjer Warszawski” 1900, nr 208, s. 8.
- 94 „Kurjer Warszawski” 1905 nr 225, s. 10.
- 95 „Kurjer Warszawski” 1913, nr 326, s. 14.
- 96 „Nowa Gazeta” 1915, nr 14, s. 2
- 97 Por. „Architekt” 1901, z. 1, s. 12, tabl. II.
- 98 „Przegląd Techniczny” 1911, nr 18, s. 240.
- 99 „Przegląd Techniczny” 1911, nr 21, s. 284.
- 100 „Przegląd Techniczny” 1911, nr 22, s. 296.
- 101 „Kurjer Warszawski” 1913, nr 137, s. 2-3.
- 102 „Przegląd Techniczny” 1913, nr 17, s. 246.
- 103 „Przegląd Techniczny” 1913, nr 20, s. 277.
- 104 „Przegląd Techniczny” 1911, nr 20, s. 262; nr 25, s. 333-334.
- 105 „Przegląd Techniczny” 1911, nr 32, s. 415.
- 106 „Przegląd Techniczny” 1912, nr 44, s. 584.
- 107 W.J. Songhurst (red.), *Ars Quatuor Coronatorum*, London 1925, s. 315.
- 108 A.E. Gurney, *The population of the Polish commonwealth (with a preface by Ludwik Janowski)*, London 1916.
- 109 Tamże, s. 9.
- 110 Tamże, s. 10.
- 111 Tamże, s. 39.
- 112 Por. L. Janowski, *W promieniach Wilna i Krzemieńca*, red. A. Wrzosek, W. Horoszkiewiczówna, Wilno 1923.
- 113 A.E. Gurney, *The population of the Polish commonwealth (with a preface by Ludwik Janowski)*, [w:] *Poland's case for independence*, New York 1916.
- 114 *Who's who in Architecture*, 1926, London 1987, s. 130.
- the Joint Stock Society „Cedergren” in Warsaw*], Collection of Architectural Plans, Warsaw 1857-1967, from the collection of APW, complex number 1311, ref. 127.
- 82 A. Miłobędzki, *Wieżowiec towarzystwa telefonów...*, op. cit., p. 105.
- 83 Cf. „Przegląd Techniczny” 1911, No. 9, p. 116.
- 84 „Przegląd Techniczny” 1911, No. 21, p. 281.
- 85 Ibid., p. 281.
- 86 *The Kalendar Of The Royal Institute Of British Architects* 1913-1914, London 1913, p. 195.
- 87 E. Popławska-Bukała, *Gmach biblioteki...*, op. cit., p. 62.
- 88 M. Rozbicka, *Małe mieszkanie z ogrodem...*, op. cit., p. 142.
- 89 W. Dobrzyński (ed.), *Postępy idei miast ogrodów w Anglii i u nas*, Warszawa 1914, p. 45.
- 90 Wykaz budowli projektowanych i zatwierdzonych od 27.III do 3.IV r.b., „Wiadomości Budowlane i miejskie” 1914, No. 14, plate II.
- 91 E. Boczar, *Dziewiętnastowieczni wydawcy polskich książek dla dzieci i młodzieży w zaborze rosyjskim*, „Acta Universitatis Lodzensis. Folia Librorum” 2014, No. 1, p. 69.
- 92 *Plan Miasta Warszawy*, Measurement under the direction of the main engineer W. H. Lindley, orig. 1:2500, Warszawa 1896-1897, from the collection of the State Archive in Warsaw, ref. 734R; *Plan Miasta Warszawy*, Measurement under the direction of the main engineer W. H. Lindley, orig. 1:2500, Warszawa 1896-1897, version with amendments until 1948, Warsaw City Hall, <http://www.mapa.um.warszawa.pl/> [accessed on: 01.02.2019].
- 93 „Kurjer Warszawski” 1900, No. 208, p. 8.
- 94 „Kurjer Warszawski” 1905, No. 225, p. 10.
- 95 „Kurjer Warszawski” 1913, No. 326, p. 14.
- 96 „Nowa Gazeta” 1915, No 14, p. 2
- 97 Cf. „Architekt” 1901, issue 1, p. 12, plate II.
- 98 „Przegląd Techniczny” 1911, No. 18, p. 240.
- 99 „Przegląd Techniczny” 1911, No. 21, p. 284.
- 100 „Przegląd Techniczny” 1911, No. 22, p. 296.
- 101 „Kurjer Warszawski” 1913, No. 137, pp. 2-3.
- 102 „Przegląd Techniczny” 1913, No. 17, p. 246.
- 103 „Przegląd Techniczny” 1913, No. 20, p. 277.
- 104 „Przegląd Techniczny” 1911, No. 20, p. 262; No. 25, pp. 333-334.
- 105 „Przegląd Techniczny” 1911, No. 32, p. 415.
- 106 „Przegląd Techniczny” 1912, No. 44, p. 584.
- 107 W. J. Songhurst (ed.), *Ars Quatuor Coronatorum*, London 1925, p. 315.
- 108 A. E. Gurney, *The population of the Polish commonwealth (with a preface by Ludwik Janowski)*, London 1916.
- 109 Ibid., p. 9.
- 110 Ibid., p. 10.
- 111 Ibid., p. 39.
- 112 Cf. L. Janowski, *W promieniach Wilna i Krzemieńca*, ed. A. Wrzosek, W. Horoszkiewiczówna, Wilno 1923.
- 113 A. E. Gurney, *The population of the Polish commonwealth (with a preface by Ludwik Janowski)*, [in:] *Poland's case for independence*, New York 1916.
- 114 *Who's who in Architecture*, 1926, London 1987, p. 130.

Bibliografia / Bibliography

- I Zjazd Architektów Polskich w Warszawie 1919 r.: sprawozdanie Komitetu organizacyjnego, Warszawa 1919.
- Adresy Warszawy na rok 1909, red. Żwan A., oprac. Gebethner i Wolff, filia Kraków, Warszawa-Kraków 1909.
- Adresy Warszawy na rok 1913-1914, red. Kleber L., Warszawa 1913/1914.
- Aftanazy R., *Dzieje rezydencji na dawnych kresach Rzeczypospolitej*, wyd. 2, przejrane i uzupełnione, Wrocław 1993.
- Bibliotheca Publica w Warszawie, „Świat” 1912, nr 32, s. 8-9.
- Bielicki J., *Fabianki i okolice – Materiały do dziejów*, Włocławek 2016.
- Boczar E., *Dziewiętnastowieczni wydawcy polskich książek dla dzieci i młodzieży w zaborze rosyjskim*, „Acta Universitatis Lodziensis. Folia Librorum” 2014, nr 1, s. 53-70.
- Brodie A. (red.), *Directory of British Architects 1834-1914*, London–New York 2001.
- Bronisław Rogóyski, „Świat” 1921, nr 30, s. 12.
- Chrościcki J.A., Rottermund A., *Atlas Architektury Warszawy*, Warszawa 1977.
- Ciborska E., *Eugenia Kierbedziowa w Warszawie*, „Stolica” 2016, nr 3, s. 46-47.
- Davey P., *Arts and Crafts Architecture*, London 1980.
- Dobrzyński W. (red.), *Postępy idei miast ogrodów w Anglii i u nas*, Warszawa 1914.
- Dom przy Al. Jerozolimskiej w Warszawie, „Przegląd Techniczny” 1912, nr 45, s. 599, tabl. XV.
- Dom przy zbiegu ul. Wielkiej i Koszykowej w Warszawie, „Przegląd Techniczny” 1912, nr 50, tabl. XVI.
- England & Wales Deaths 1947, Civil Deaths & Burials, ze zbiorów United Kingdom General Register Office.
- Fedoruk A.T., *Starinnye usad'by Berecejšiny*, Minsk 2004 [zapis oryginalny: Федорук А. Т., Старинные усадьбы Берестейщины, Минск 2004].
- Fundacja Kierbedziów, „Biesiada Literacka” 1912, nr 36 z dn. 7.09.1912 r.
- Gray A.S., *Edwardian architecture: A Biographical Dictionary*, London 1985.
- Gurney A.E., *The population of the Polish commonwealth (with a preface by Ludwik Janowski)*, [w:] *Poland's case for independence*, New York 1916.
- J.K., *Posiedzenie Arch. Wydz. Tow. Opieki nad zabytkami przeszłości za czas od d. 17 września do 1 października r. 1912*. *Posiedzenie z d. 17 września*, „Przegląd Techniczny” 1912, nr 44, s. 584.
- J.L., *Posiedzenie Arch. Wydz. Tow. Opieki nad zabytkami przeszłości za czas od d. 4 kwietnia do 9 maja r. 1911*, „Przegląd Techniczny” 1911, nr 20, s. 262.
- J.L., *Posiedzenie Arch. Wydz. Tow. Opieki nad zabytkami przeszłości od d. 16 maja do 13 kwietnia r. 1911*, „Przegląd Techniczny” 1911, nr 25, s. 333-334.
- Janowski L., *W promieniach Wilna i Krzemieńca*, red. Wrzosek A., Horoszkiewiczówna W., Wilno 1923.
- K.R., *Dom księgarni nakładowej „Gebethner i Wolff” w Warszawie*, „Przegląd Techniczny” 1907, nr 4, s. 45-47, tabl. I-IV.
- Kilanowski P., *Wkład architektów łódzkich w budownictwo warszawskie na początku XX w.*, „Spotkania z Zabytkami” 2014, nr 5-6, s. 18-27.
- Klarner Cz., *Na 50-lecie pracy Piotra Drzewieckiego*, „Przegląd Techniczny” 1938, nr 21-22, s. 751-763.
- Kronika Warszawskiego Towarzystwa Wioślarskiego 1878-1945, ze zbiorów Warszawskiego Towarzystwa Wioślarskiego.
- Landau Z., *Jeziorański Jan*, [w:] *Polski słownik biograficzny*, Wrocław-Warszawa-Kraków 1964-1965.
- Lobow O.I., Orobej O.N., (red.), *Stroiteli Rossii – XX vek: Moskwa načala weka*, Moskwa 2001 [zapis oryginalny: Лобов О. И., Оробей О. Н. (red.), Строители России – XX век: Москва начала века, Москва 2001].
- Łoza S., *Architekci i Budowniczowie w Polsce*, Warszawa 1954.
- Łoza S., *Szkice Warszawskie*. Zebrał, opracował i wstępem opatrzył Ludwik B. Grzeniewski, Warszawa 1958.
- Majewski J.S., *Warszawa nieodbudowana, metropolia belle epoque*, Warszawa 2003.
- Majewski J.S., *Warszawa nieodbudowana – Puławska 24, Ależ ta baba się nie rozwija*, [w:] „Gazeta Wyborcza – regionalna (Stoleczna)”, 5.02.2010, s. 10.
- Mączyński Z., *Ze Zjazdu Miłośników ojczystych zabytków sztuki i historii (Kraków, lipiec 1911 r.)*, „Przegląd Techniczny” 1911, nr 32, s. 415.
- Miłobędzki A., *Wieżowiec towarzystwa telefonów „Cedergren” w Warszawie*, „Rocznik Historii Sztuki” 1974, t. 10, s. 98-115.

- Nadzwyczajne posiedzenie Koła Architektów d. 24 lipca, „Przegląd Techniczny” 1911, nr 30, s. 396.
- New stabling at Zakoziel, Grodno, Russia, for the countess Bobrinskoy, with houses for coachman and gamekeeper*, „The building news and engineering journal” 1916, July-December, vol. 111, s. 270, 285.
- Noakowski. S., *Jan Heurich, jako architekt-artysta*, „Architektura i Budownictwo” 1925-1926, nr 12, s. 3-17.
- Omilanowska M., *Stefan Szyller 1857-1933, Warszawski Architekt doby Historyzmu*, Warszawa 1995.
- Orłowicz M., *Krótki ilustrowany przewodnik po Warszawie z 96 ilustracjami w tekście, planem miasta i mapą okolicy*, Warszawa 1922.
- P.T., *Dom firmy „Drzewiecki i Jeziorański w Warszawie*, „Przegląd Techniczny” 1905, nr 3, s. 25-26, tabl. X-XI.
- Pevsner N., *Pioneers of Modern Design*, Yale 2005.
- Plan Miasta Warszawy*, Pomiar pod kierunkiem głównego inżyniera W.H. Lindleya, oryg. 1:2500, Warszawa 1896-1897, ze zbiorów APW, sygn. 734R.
- Plan Miasta Warszawy*, Pomiar pod kierunkiem głównego inżyniera W.H. Lindleya, oryg. 1:2500, Warszawa 1896-1897, wersja z uzupełnieniami do około 1948 r., Urząd miasta stołecznego Warszawy, <http://www.mapa.um.warszawa.pl/> [data dostępu: 01.02.2019].
- Popławska-Bukała E., *Gmach biblioteki publicznej w Warszawie, „Ochrona Zabytków”* 2006, nr 2, s. 57-68.
- Potemski E., *Telefony w Warszawie*, „Przegląd Techniczny” 1905, nr 1, s. 3-13, tabl. I-VIII.
- Projekt konkursowy kościoła w Mąkoszynie*, „Architekt” 1911, nr 3, s. 47-49, tabl. 9-10; nr 4-5, tabl. 11-13.
- Rabczewski W. (red.), *Wodociągi i kanalizacja m. st. Warszawy 1886-1936*, Warszawa 1937.
- Radźwicka-Milczewska A., *Karta Ewidencyjna Zabytków Architektury i Budownictwa, Aleje Jerozolimskie 57*, Warszawa 2008, ze zbiorów Archiwum Mazowieckiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków.
- RIBA *Nomination Papers* L v5 no.289: *Arthur Edward Gurney*, ze zbiorów British Architectural Library, Royal Institute of British Architects.
- Roguska J., *Środowisko Architektoniczne Warszawy na przełomie XIX i XX w. (1890-1914)*, „Kwartalnik Architektury i Urbanistyki” 1974, t. 19, s. 219-230.
- Roguska J., *Warszawskie echa nowych koncepcji w planowaniu zabudowy czynszowej na początku XX wieku*, [w:] Puget W. (red.), *Architektura dawna a współczesność*, „Studia i Materiały do Teorii i Historii Architektury i Urbanistyki”, t. 16, Warszawa 1982, s. 85-101.
- Romanûk S.K., *Britanskie tradicii v oblike Moskbly*, „Moskovskij žurnal” 2015, nr 10, s. 59-73 [zapis oryginalny: Романюк С. К., *Британские традиции в облике Москвы*, „Московский журнал” 2015].
- Rozbicka M., *Małe mieszkanie z ogrodem w tle w teorii i praktyce popularnego budownictwa mieszkaniowego w międzywojennej Polsce*, Warszawa 2007.
- Songhurst W.J. (red.), *Ars Quatuor Coronatorum*, London 1925.
- Sprawozdanie z działalności Koła Architektów za r. 1910*, „Przegląd Techniczny” 1911, nr 26, s. 337-338.
- Stefański K., *Ludzie którzy zbudowali Łódź. Leksykon architektów i budowniczych miasta do 1939 roku*, Łódź 2009.
- Sturm E., *Baumeister des Historismus: Georg Kegel*, „Buchenblätter”, dodatek do „Fuldaer Zeitung”, 8.10.1996, s. 109-111.
- Szuliński J., *Karta Ewidencyjna Zabytków Architektury i Budownictwa, Aleje Jerozolimskie 99*, Warszawa 2005, ze zbiorów Archiwum Mazowieckiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków.
- T.J., *Domki dla służby folwarcznej*, „Tygodnik Ilustrowany” 1914, nr 5, s. 89.
- T.Sz., *Posiedzenie Koła Architektów d. 1 maja r. b.*, „Przegląd Techniczny” 1911, nr 18, s. 240.
- T.Sz., *Nadzwyczajne posiedzenie Koła Architektów d. 19 maja r. b.*, „Przegląd Techniczny” 1911, nr 21, s. 284.
- T.Sz., *Posiedzenie Koła Architektów d. 29 maja*, „Przegląd Techniczny” 1911, nr 22, s. 296.
- T.Sz., *Sprawozdanie z posiedzenia Koła Architektów d. 14 kwietnia r. b.*, „Przegląd Techniczny” 1913, nr 17, s. 246.
- The Kalendar Of The Royal Institute Of British Architects* 1912-1913, London 1912.
- The Kalendar Of The Royal Institute Of British Architects* 1913-1914, London 1913.
- The Kalendar Of The Royal Institute Of British Architects* 1914-1915, London 1914.
- The Kalendar Of The Royal Institute Of British Architects* 1915-1916, London 1915.
- The Kalendar Of The Royal Institute Of British Architects* 1925-1926, London 1925.
- The Kalendar Of The Royal Institute Of British Architects* 1928-1929, London 1929.
- The Kalendar Of The Royal Institute Of British Architects* 1934-1935, London 1934.
- The Transactions of the Royal Institute of British Architects Town Planning Conference*, London, 10-15 October 1910 (introduction by William Whyte), London 2011.

Tomiczek M., *Juliusz Nagórski 1887-1944: monografia architekta*, Warszawa 2015.

W sprawie przebudowy teatru Rozmaitości, „Kurjer Warszawski” 1913, nr 137 z dn. 20.05.1913 r., s. 2-3.

Wagner A.A., *Czas i miejsce. Architektura politechniki Warszawskiej*, Warszawa 2015.

Who's who in architecture 1914, 1923, 1926 (with an introduction by Neil Bingham), London 1987.

Wykaz ofiar, „Przegląd Techniczny” 1913, nr 20, s. 277.

Z konkursu XXX-go na kościół we Włocławku, „Przegląd Techniczny” 1911, nr 17, s. 228; nr 21, s. 281.

Za przykładem Ameryki, „Lechita” 1908, nr 30, s. 76-77.

Zamenitel'nyj Proekt postrojki kamennago 8-mu etażnago licovogo doma dlâ rasšireniâ Gorodskoj Stancii Telegrafov' na mestі No 1407, prinadležavšij Akcion Obščestvu „Cedergren” w Wařаве [zapis oryginalny: *Заменительный Проект постройки каменного 8-ми этажного лицевого дома для расширения Городской Станции Телеграфовъ на мести Но 1407, принадлежавший Акцион Обществу „Цедергрэн” в Варшаве*], Kolekcja planów architektonicznych, Warszawa 1857-1967, ze zbiorów APW, nr zespołu 1311, sygn. 127.

Zbiór Walerego Przyborowskiego, ze zbiorów Archiwum Państwowego w Warszawie, nr zespołu 202.

Zieliński J., *Atlas dawnej architektury ulic i placów Warszawy*, t. 1-15, Warszawa 1995-2012.

Zodčie Moskvы vremeni èklektiki, moderna i neoklassiczizma (1830-e – 1917 gg.): il. Biogr. Slovar', Moskva 2001 [zapis oryginalny: *Зодчие Москвы времени эклектики, модерна и неоклассицизма (1830-е – 1917 гг.): ил. биогр. Словарь*, Москва 2001].